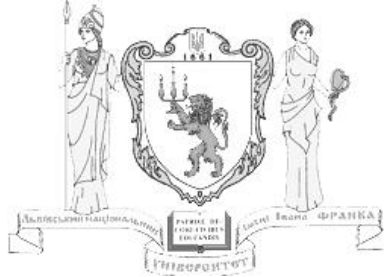

Міністерство освіти і науки України

**Львівський національний університет
імені Івана Франка**

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

**Методичні поради та плани практичних занять
для студентів економічного факультету**

Видання друге

*За редакцією
проф. Панчишина С. М.
проф. Грабинської І. В.*

Львів – 2021

Рекомендовано до друку
на засіданні кафедри аналітичної економії та міжнародної економіки
Львівського національного університету імені Івана Франка
(протокол № 1 від 31 серпня 2020 р.)

Автори-укладачі:

проф. **Панчишин** Степан Михайлович
проф. **Грабинська** Ірина Володимирівна
доц. **Буняк** Василь Богданович
доц. **Гнатишин** Марія Андріївна
доц. **Косарчин** Марія Володимирівна
доц. **Крупка** Ігор Михайлович
доц. **Михайлишин** Ростислав Васильович
доц. **Михайляк** Галина Володимирівна
доц. **Шегинський** Ігор Михайлович

Рецензенти:

д-р екон. наук, професор
Олександр Аронович Біттер,
Львівська державна фінансова академія,
завідувач кафедри міжнародної економіки і теорії фінансів

д-р екон. наук, професор
Жанна Василівна Поплавська,
Національний університет «Львівська Політехніка»,
завідувач кафедри теоретичної і прикладної економіки

Міжнародна економіка: Методичні поради та плани практичних занять для студентів економічного факультету / За ред. С. М. Панчишина і І. В. Грабинської. – Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2021. – 88 с.

ЗМІСТ

ВСТУП	4
<i>Тема 1. СИСТЕМА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ</i>	6
<i>Тема 2. МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ</i>	12
<i>Тема 3. МІЖНАРОДНІ ІНВЕСТИЦІЇ</i>	32
<i>Тема 4. МІЖНАРОДНИЙ КРЕДИТ</i>	38
<i>Тема 5. МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ</i>	49
<i>Тема 6. СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА</i>	54
<i>Тема 7. МІЖНАРОДНІ РОЗРАХУНКИ ТА ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС</i>	62
<i>Тема 8. МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ</i>	70
<i>Тема 9. МІЖНАРОДНІ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ</i>	79

ВСТУП

Ринкова трансформація економіки України вимагає глибокої модернізації підготовки фахівців за різними економічними спеціальностями. Одним з напрямів цієї модернізації є вивчення “Міжнародної економіки”, що є частиною аналітичної економії. Ця галузь економічного знання складається з міжнародної макроекономіки та міжнародної мікроекономіки, що тісно пов’язані між собою. Міжнародна мікроекономіка як розділ міжнародної економіки виявляє закономірності та наслідки міждержавного руху товарів і факторів виробництва, а міжнародна макроекономіка вивчає ефективність взаємодії національних економік та світового господарства в цілому.

Практичні заняття з дисципліни “Міжнародна економіка” передбачають 9 тем. Розгляд проблем міжнародної економіки розпочинається з аналізу системи міжнародної економіки та її складників, суб’єктів міжнародної економіки та принципів їх взаємодії, основних форм міжнародних економічних відносин та груп країн у світовій економіці. У першій темі також розглядають середовище розвитку міжнародної економіки та показники міжнародної конкурентоспроможності країн. У темі 2 з’ясовується міжнародна торгівля як основна форма зовнішньоекономічних зв’язків країн, аналізуються класичні та сучасні теорії міжнародної торгівлі, масштаби, динаміка та результативність міжнародної торгівлі і організація зовнішньоторговельних операцій. У цій темі розкриваються також види та знаряддя зовнішньоторговельної політики та зовнішньоторговельна політика окремих груп країн.

У третій темі аналізуються міжнародне переміщення капіталу, мотиви і форми міжнародного інвестування, а також міжнародний інвестиційний ринок. Четверту тему присвячено аналізу міжнародного кредиту як формі переміщення міжнародного капіталу, банківське кредитування експорту та імпорту, а також суб’єкти та інструменти міжнародного кредитного ринку. У п’ятій темі аналізуються причини, види, масштаби наслідки міжнародної трудової міграції, а також методи і рівні регулювання міграції трудових ресурсів. Шосту тему практичних занять присвячено світовій валютній системі. Тут аналізуються суть та види валютних курсів, валютний ринок та валютні операції, а також еволюція світової валютної системи. У сьомій темі простежуються міжнародні розрахунки та їх основні форми та платіжний баланс, його структура, стан і

регулювання. У наступній темі розглядаються проблеми міжнародної економічної інтеграції. В останній темі дисципліни з'ясовуються міжнародні стратегії економічного розвитку та цивілізаційні виміри світових економічних стратегій.

Для кращої підготовки студентів до практичних занять автори планів подали відповідні підручники та навчальні посібники і запровадили низку завдань. Завдання – „Впишіть номер визначення кожного терміна” – спрямоване на перевірку знань основних категорій і понять міжнародної економіки. Відповідаючи на контрольні запитання, Ви зможете самі оцінити рівень власної підготовки та з'ясувати, які проблеми потребують ґрунтовнішого вивчення.

Ще один тип завдань, які містять плани практичних занять, – це задачі, для розв'язання яких необхідні вміння застосовувати теоретичні знання, а також належний розвиток аналітичних здібностей.

У результаті вивчення дисципліни студент повинен:

- засвоїти поняттєво-категоріальний апарат та інструментарій міжнародної економіки;
- розуміти механізм функціонування міжнародної економіки;
- знати методіку і вміти обчислювати основні макроекономічні і мікроекономічні показники розвитку світового господарства;
- розуміти і пояснювати впливи заходів зовнішньоекономічної політики на розвиток національної і світової економіки.

СИСТЕМА МІЖНАРОДНОЇ ЕКОНОМІКИ

1. Міжнародний поділ праці як матеріальна основа формування міжнародної економіки:

- а) суть, чинники та види міжнародного поділу праці;
- б) становлення міжнародної економіки та її ознаки;
- в) сутність та складники міжнародної економічної системи;
- г) міжнародна макроекономіка і міжнародна мікроекономіка;
- д) філософія міжнародної економіки.

2. Структура міжнародної економіки:

- а) суб'єкти міжнародної економіки та принципи їхньої взаємодії;
- б) основні форми міжнародних економічних відносин;
- в) групи країн у міжнародній економіці. Критерії класифікації країн;
- г) основні регіони та форми розвитку міжнародної економічної інтеграції.

3. Середовище розвитку міжнародної економіки та міжнародна конкурентоспроможність:

- а) внутрішнє і зовнішнє середовище розвитку міжнародної економіки;
- б) міжнародна конкурентоспроможність країни та її показники;
- в) Україна у світовому економічному просторі.

Література

- 1. Міжнародна економіка / За ред. Г. Е. Гронтковської / Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – С. 9-30.
- 2. Міжнародна економіка / За ред. Ю.Г. Козака, Д.Г. Лук'яненка, Ю.В. Макогона [3-тє вид.] – К.: Центр учбової літератури, 2009. – С.11-19, 343-408.
- 3. Krugman P. International Economics: Theory and Policy, 10th Edition / Paul R. Krugman, Maurice Obstfeld, Marc Melitz. – Prentice Hall, 2015. – P.33-40.

? *Контрольні запитання*

1. Що таке міжнародна економічна система та які її складники?
2. Що породжує міжнародний поділ праці?
3. Яке місце України у світовому економічному просторі?
4. За якими показниками оцінюють участь країни у міжнародному поділі праці?
5. Чому міжнародний поділ праці є основою міжнародних економічних відносин?
6. Які основні ознаки міжнародної економіки?
7. Які основні форми міжнародних економічних відносин?
8. Які передумови розвитку міжнародної економічної інтеграції?
9. Які критерії відкритості національної економіки?
10. Що вивчає міжнародна макроекономіка і міжнародна мікроекономіка?
11. За якими критеріями здійснюють класифікацію країн?
12. Що розуміють під середовищем міжнародної економіки?

Впишіть номер визначення кожного терміна

№	Термін	Визначення	№
	1. <i>автаркія</i>	1. Торговельні, валютно-фінансові та інші економічні відносини, які виникають між резидентами різних країн.	
	2. <i>валюта</i>	2. Сукупність національних економік, які тісно взаємодіють між собою та пов'язані мобільними факторами виробництва.	
	3. <i>розвинуті країни</i>	3. Об'єднання зусиль, виробничих ресурсів ділових одиниць різних країн для здійснення певних видів економічної діяльності.	
	4. <i>спільний ринок</i>	4. Компанія, яка має філіали за кордоном і здійснює прямий контроль над їхньою діяльністю.	
	5. <i>експортний потенціал</i>	5. Спеціалізована установа ООН, основним завданням якої є регулювання міжнародних валютно-фінансових відносин.	
	6. <i>імпорт</i>	6. Грошова одиниця країни.	

№	Термін	Визначення	№
	<i>7. міжнародна макроекономіка</i>	7. Господарське та політичне зближення країн, об'єднання їхніх зусиль для розв'язання економічних, соціальних, політичних та інших проблем.	
	<i>8. COT</i>	8. Інтеграційне угруповання, члени якого скасовують обмеження на торгівлю між собою та проводять спільну зовнішньоторговельну політику щодо решти країн світу.	
	<i>9. відкритість національної економіки</i>	9. Переміщення працездатного населення з однієї країни в іншу у пошуках роботи або кращих умов проживання.	
	<i>10. країни, що розвиваються</i>	10. Переміщення капіталу з однієї країни в іншу для найприбутковішого його використання.	
	<i>11. міжнародні економічні відносини</i>	11. Форма регіональної економічної інтеграції, яка передбачає вільне переміщення товарів та факторів виробництва у межах певного економічного простору.	
	<i>12. міжнародна економіка</i>	12. Найрозвинутіша форма регіональної економічної інтеграції, яка передбачає створення наднаціональних органів, відповідальних за координацію та гармонізацію економічної політики країн-учасниць.	
	<i>13. світове господарство</i>	13. Сукупність життєво важливих проблем людства, від розв'язання яких залежать подальші соціально-економічні перспективи цивілізації.	
	<i>14. міжнародна кооперація</i>	14. Обсяг виробленої продукції, який країна може продавати на світовому ринку без будь-якої шкоди для задоволення своїх внутрішніх потреб.	
	<i>15. трудова міграція</i>	15. Питома вага різних товарних груп у загальному обсязі експорту.	
	<i>16. міжнародна мікроекономіка</i>	16. Міжнародна організація, що регулює світові торговельні відносини.	

№	Термін	Визначення	№
	<i>17. міжнародний рух капіталу</i>	17. Всебічне поглиблення взаємозалежності країн та регіонів.	
	<i>18. Транснаціональна корпорація (ТНК)</i>	18. Товари і послуги, які країна купує в інших країн.	
	<i>19. економічний союз</i>	19. Товари і послуги, які одна країна продає іншим.	
	<i>20. митний союз</i>	20. Форма зовнішньоекономічних зв'язків, яка передбачає переміщення товарів і факторів виробництва між країнами.	
	<i>21. міжнародний валютний фонд (МВФ)</i>	21. Розмежування певних видів діяльності між окремими країнами, що передбачає обмін факторами і результатами виробництва.	
	<i>22. регіональна економічна інтеграція</i>	22. Учасники міжнародних економічних відносин, які відносно незалежного діють в міжнародному економічному середовищі задля досягнення своїх переважно економічних інтересів.	
	<i>23. структура експорту</i>	23. Взаємодія національної економіки із економіками інших країн.	
	<i>24. експорт</i>	24. Повне економічне самозабезпечення країни; ізолюваність її економіки від економік інших країн.	
	<i>25. зовнішня торгівля</i>	25. Країни з високим рівнем розвитку економіки та доходів на особу.	
	<i>26. глобалізація</i>	26. Країни з низьким доходом на особу, що відстали в економічному розвитку.	
	<i>27. міжнародний поділ праці</i>	27. Сфера усталених товарно-грошових відносин між резидентами різних країн, що ґрунтуються на міжнародному поділі праці та інших факторів виробництва.	
	<i>28. суб'єкти міжнародної економіки</i>	28. Частина аналітичної економії, яка вивчає закономірності та ефективність функціонування відкритих національних господарських систем і світової економіки загалом.	

№	Термін	Визначення	№
	29. <i>світовий ринок</i>	29. Частина аналітичної економії, яка вивчає закономірності та ефективність переміщення конкретних товарів, послуг і факторів виробництва між країнами.	
	30. <i>глобальні проблеми</i>	30. Світове господарство другої половини ХХ - початку ХХІ ст.	
	31. <i>лібералізація зовнішньоекономічної діяльності</i>	31. Сукупність національних господарських систем з відповідними механізмами їх взаємодії.	
	32. <i>міжнародна економічна система</i>	32. Процес зменшення або повної ліквідації обмежень і перешкод, які гальмують переміщення товарів і факторів виробництва між країнами.	
	33. <i>Інтернаціоналізація господарського життя</i>	33. Сукупність міжнародних правил поведінки учасників МЕВ (суверенітет, взаємна вигода, добросовісне виконання міжнародних зобов'язань тощо).	
	34. <i>середовище міжнародної економіки</i>	34. Зовнішні щодо суб'єктів міжнародної економіки політико-правові, соціально-культурні, економічні та інфраструктурні чинники, які супроводжують та опосередковують ділові стосунки цих суб'єктів, що пов'язані з переміщенням через національні кордони товарів і факторів виробництва.	
	35. <i>принципи організації міжнародних економічних відносин (МЕВ)</i>	35. Процес розвитку усталених господарських зв'язків між національними економіками і вихід економічного відтворення за національні кордони.	

☛ Виберіть правильну відповідь

1. Яке твердження неправильне:

- Україна успадкувала економіку з колоніальною відтворювальною і галузевою структурою;
- за розмірами території Україна посідає перше, а за населенням - шосте місце серед країн Європи;
- Україна володіє широким спектром корисних копалин;

- г) спеціалізація українських підприємств у командній системі встановлювалась так, щоб вони могли самостійно випускати більшість видів продукції;
- д) частка експорту в загальному обсязі виробництва України до відновлення незалежності не перевищувала 4-5%, тоді як середньосвітовий показник дорівнював 17%.

2. *Міжнародний поділ праці — це:*

- а) переміщення працездатного населення з однієї країни в іншу;
- б) повне економічне самозабезпечення країни;
- в) прямі іноземні інвестиції в економіку країни;
- г) розмежування певних видів діяльності між окремими країнами, що передбачає взаємовигідний обмін факторами і результатами виробництва;
- д) сукупність різних форм міжнародних економічних відносин.

3. *Що не є ознакою міжнародної економіки:*

- а) міжнародний обмін товарами і міжнародне переміщення факторів виробництва;
- б) спеціалізація країн на виробництві певних видів продукції тільки на підставі абсолютної переваги;
- в) міжнародні форми виробництва на підприємствах, розміщених у кількох країнах;
- г) становлення національних економік відкритого типу;
- д) формування системи наднаціональних механізмів міжнародного регулювання для забезпечення стабільності економічного розвитку.

4. *Визначальним чинником поглиблення міжнародного поділу праці нині стає (ють):*

- а) відмінності у природно-кліматичних умовах країн;
- б) географічне розташування країн;
- в) науково-технологічні досягнення країн;
- г) чисельність населення країн;
- д) тенденції у розвитку відносин власності у країнах.

5. *Що не є формою діяльності підприємства за кордоном:*

- а) експорт та імпорт товарів і послуг;
- б) контрактні, коопераційні угоди;
- в) господарська діяльність за кордоном;
- г) портфельне інвестування за кордоном;
- д) усі твердження правильні.

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ

Перше заняття

1. Еволюція теорій міжнародної торгівлі:

- а) теорія міжнародної торгівлі меркантилістів.
- б) теорія абсолютної переваги А.Сміта та теорія порівняльної переваги Д.Рікардо;
- в) теорія співвідношення факторів виробництва Гекшера-Оліна. Парадокс В. Леонт'єва;
- г) теорія вирівнювання цін на фактори виробництва;
- г) теорія технологічного розриву;
- д) теорія міжнародного життєвого циклу продукту Р. Вернона;
- е) теорія ефекту масштабу;
- є) теорія перехресного попиту С. Ліндера;
- ж) теорія внутрішньогалузевої міжнародної торгівлі;
- з) теорія міжнародної конкурентоспроможності М. Портера;
- и) теорія міжнародних невідповідностей та асиметрій Ф. Перру.

2. Масштаби, структура, динаміка та результативність міжнародної торгівлі:

- а) показники та інструментарій аналізу міжнародної торгівлі;
- б) товарна та географічна структура міжнародної торгівлі;
- в) особливості міжнародної торгівлі послугами;
- г) міжнародна торгівля та економічне зростання. Експортоорієнтоване та імпортозаміщувальне зростання;
- г) Україна на світовому ринку товарів і послуг.

3. Організація зовнішньоторговельних операцій:

- а) види зовнішньоторговельних операцій;
- б) умови міжнародної торгівлі *Incoterms*;
- в) зовнішньоторговельні документи та їх види;
- г) ціноутворення в міжнародній торгівлі.

 Література

1. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність". // Доступний з <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
2. Митний кодекс України. // Доступний з <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
3. Правила *Incoterms* - 2020. // Доступний з http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/988_007/page2, або <http://met-online.kiev.ua/menu/dovidka/inko>.
4. Козак Ю. Г., Лук'яненко Д. Г., Макогон Ю. В. та ін. Міжнародна економіка: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – С. 20-70.
5. Гронтковська Г.Е., Ряба О.І., Венцурик А.М., Красновська О.І. Міжнародна економіка: Навч. посіб. / За ред. Г.Е. Гронтковської К.: Центр учбової літератури, 2014. – С. 31-51, 75-95.
6. Krugman P. *International Economics: Theory and Policy*, 10th Edition / Paul R. Krugman, Maurice Obstfeld, Marc Melitz. – Prentice Hall, 2015. – P.42-170.

☐ Контрольні запитання

1. У чому полягає відмінність поглядів на міжнародну торгівлю меркантилістів та неомеркантилістів?
2. Чому меркантилісти вважали міжнародну торгівлю „грою з нульовою сумою“?
3. Чи різниця у відносних цінах певного товару у різних країнах відображає їхні порівняльні переваги?
4. Що є основною причиною існування порівняльних переваг країни у виробництві певного продукту?
5. У чому відмінність між специфічними та мобільними факторами виробництва?
6. У чому полягає парадокс Леонтьєва і чому висновок В. Леонтьєва вважають парадоксом?
7. Чи реалістичним є висновок Ліндера про те, що з перебігом часу країни, які розвиваються, стають експортерами промислових товарів у промислово розвинені країни?
8. Які стадії розвитку конкурентоспроможності виокремлює М. Портер? На якій з них перебуває Україна?
9. Що таке умови торгівлі та як обчислюють показники умов торгівлі?

10. Для чого використовують показники еластичності попиту на імпорту та еластичності пропозиції експорту і як їх обчислюють?
11. Яких змін зазнала товарна та географічна структура міжнародної торгівлі за останні десятиліття?
12. У чому полягають особливості міжнародної торгівлі послугами?

 Впишіть номер визначення кожного терміна

№	Термін	Визначення	№
	1. меркантилізм	1. Властивість виробничих ресурсів відповідно до якої кожна одиниця фактору виробництва володіє однаковим рівнем середньої продуктивності	
	2. міжнародний поділ праці	2. Графічне зображення усіх варіантів спеціалізації країни на виробництві одного продукту з наступним його експортом для отримання іншого продукту.	
	3. порівняльна перевага	3. Документи, що підтверджують виконання угоди з іноземним контрагентом, тобто постачання, транспортування, страхування, збереження товарів на складах та проходження ними митниці.	
	4. природні переваги	4. Економічна школа в аналітичній економії (XV-XVII ст.), представники якої ототожнювали багатство нації з золотом і вважали, що економічна політика має сприяти припливу до країни більшої кількості золота підтриманням активного торгівельного балансу.	
	5. набуті переваги	5. збільшення фізичного обсягу міжнародної торгівлі економічними благами без змін умов торгівлі між країнами.	
	6. гра з нульовою сумою	6. Здатність країни виробляти товари чи послуги ефективніше (більший обсяг продукції з одиниці фактора виробництва) за інші країни	

№	Термін	Визначення	№
	7. абсолютна перевага	7. Зовнішньоторговельні та орендні операції, обмін науково-технічними знаннями і досвідом, обмін науково-технічними послугами (інжиніринг), консалтинг, технічне обслуговування та забезпечення.	
	8. гра з позитивною сумою	8. Зростання пропозиції певного фактора виробництва збільшує обсяги виробництва і доходи галузі, в якій цей фактор використовується відносно інтенсивніше, і скорочує обсяг виробництва й доходи галузі, де він задіяний менш інтенсивно.	
	9. крива торговельних можливостей	9. Індекс, який обчислюється як добуток індексу товарних умов торгівлі на індекс продуктивності вітчизняних експортних галузей, або на співвідношення індексів продуктивності вітчизняних експортних галузей та експортних галузей в країні-імпортері	
	10. фактороінтенсивність	10. Індекс, який показує спроможність країни забезпечити імпорт товарів за рахунок виторгу від реалізації експортованої національними виробниками продукції.	
	11. факторонасиченість	11. Кількість вивезеного з країни товару, раніше ввезеного з-за кордону, але який не зазнав змін у даній країні.	
	12. теорема Гекшера-Оліна	12. Кожна країна експортує товари, для продукування яких вона володіє відносно надлишковими факторами виробництва та імпортує ті товари, для створення яких використовує відносно дефіцитні фактори.	
	13. специфічний фактор	13. Комплекс дій економічних суб'єктів різних країн з підготовки, укладання та виконання торговельної, науково-виробничої, інвестиційної або іншої угоди економічного характеру.	

№	Термін	Визначення	№
	14. мобільний фактор	14. Міжнародна торгівля призводить до вирівнювання абсолютних і відносних цін на гомогенні фактори виробництва у країнах-торговельних партнерах	
	15. гомогенність факторів виробництва	15. Міжнародне перевезення вантажів, транспортно-експедиторські операції, операції зі збереження і страхування вантажів, розрахунково-фінансові операції, митне оформлення вантажів, складання агентських угод з рекламними організаціями, дослідження кон'юнктури ринку.	
	16. теорема Гекшера-Оліна-Семюелсона	16. Міжнародний товарообмін однаковими або дуже близькими за своїми якісними та ціновими характеристиками товарами	
	17. теорема Столпера-Семюелсона	17. Міжнародний товарообмін однаковими або дуже близькими за своїми якісними та ціновими характеристиками товарами.	
	18. теорема Рибчинського	18. Один і той же товар може бути працемістким у працenasиченій країні і капіталомістким у капіталонасиченій країні – тобто у різних країнах можуть застосуватись різні технології виробництва одного і того ж товару, що суперечить одному із вихідних положень теореми Гекшера-Оліна.	
	19. голандська хвороба	19. Переваги країни у виробництві зумовлені кліматичними особливостями або володінням певними ресурсами	
	20. „національний ромб” М. Портера	20. Переваги країни у виробництві зумовлені розвитком технологій виробництва та високою кваліфікацією робочої сили.	
	21. загальні фактори виробництва	21. Показник, що визначає відносні витрати факторів виробництва на створення певного товару.	
	22. спеціалізовані фактори виробництва	22. Показник, що визначає відносну забезпеченість країни факторами виробництва	

№	Термін	Визначення	№
	23. парадокс Леонтьєва	23. Показник, що відображає, яка кількість імпортного товару необхідна країні, щоб спонукати її продавати певну кількість іншого товару на експорт.	
	24. реверс факторів виробництва	24. Показник, що відображає, яку кількість товару необхідно експортувати, щоб спонукати країну споживати певну кількість імпортного товару.	
	25. асиметричність попиту	25. Проміжок часу від моменту появи нового продукту на ринку країни до моменту, коли споживачі визнають цей продукт як товар-замінник існуючих продуктів, або як товар-новинку.	
	26. внутрішньогалузева торгівля	26. Проміжок часу від моменту появи нового продукту у деякій країні А до моменту, коли виробники країни В розпочинають виробляти та продавати цей товар на своєму внутрішньому ринку.	
	27. імітаційний лаг	27. Розкриває чотири основні визначники економіки: 1) кількість та якість певних факторів виробництва; 2) умови внутрішнього попиту, його кількісні та якісні параметри; 3) близькі і суміжні галузі; 4) стратегію та структуру фірм, рівень і характер конкуренції на внутрішньому ринку – від яких залежить формування конкурентних переваг країни	
	28. лаг попиту	28. Розподіл експорту та імпорту за основними товарними позиціями.	
	29. теорія життєвого циклу продукту Р. Вернона	29. Розподіл товарних потоків за країнами, групами країн та регіонами світу.	
	30. теорія перехресного попиту С. Ліндера	30. Ситуація у міжнародній торгівлі, коли виграш однієї країни неминуче означає програш її торговельного партнера.	
	31. перехресний попит	31. Ситуація у міжнародній торгівлі, коли обмін продуктами між окремими країнами є потенційно вигідним для всіх його учасників	

№	Термін	Визначення	№
	32. обсяг реекспорту	32. Ситуація, коли країна виробляє певний продукт із нижчою альтернативною вартістю, ніж потенційний торговельний партнер.	
	33. зовнішньоторго- вельна квота	33. Ситуація, коли структури попиту торговельних партнерів настільки відрізняються, що міжнародні торговельні зв'язки будуються на інших передумовах та принципах, ніж передбачено в теорії Гекшера-Оліна	
	34. факторні умови торгівлі	34. Ситуація, яка спостерігається, коли теорія співвідношення факторів виробництва Гекшера-Оліна не підтверджується на практиці: працenasичені країни експортують капіталомістку продукцію, а капіталонасичені – працемістку.	
	35. доходні умови торгівлі	35. Спеціалізація окремих країн на виготовленні тих чи інших видів продукції задля взаємного обміну ними	
	36. товарні умови торгівлі	36. Співвідношення експортних та імпорتنих цін певного товару чи загальних індексів експортних та імпорتنих цін.	
	37. відносна пропозиція експорту	37. Теорія міжнародної торгівлі згідно з якою міжнародна торгівля промисловими товарами буде інтенсивнішою між країнами з близькими рівнями доходу на душу населення, ніж між країнами з різними рівнями доходу.	
	38. відносний попит на імпорт	38. Теорія, що базується на основних висновках теорії імітаційного лагу і передбачає, що у міру поширення продукту він стає стандартизованим і може масово вироблятися менш кваліфікованою робочою силою – порівняльні переваги виробництва передаються від розвинених країн до країн з нижчою вартістю робочої сили.	

№	Термін	Визначення	№
	39. експортоорієнтоване зростання	39. Тип економічного зростання, за якого збільшення реального ВВП відбувається за рахунок розширення виробництва економічних благ, що експортуються країною.	
	40. імпортозаміщувальне зростання	40. Тип економічного зростання, за якого збільшення реального ВВП відбувається за рахунок збільшення виробництва тих товарів, які країна імпортує.	
	41. нейтральне зростання торгівлі	41. У довгостроковому періоді, за умов незмінної пропозиції факторів виробництва та досконалої конкуренції, розвиток зовнішньої торгівлі забезпечує зростання доходів тих факторів виробництва, які інтенсивно використовуються в експортних галузях, знижує доходи власників факторів виробництва, які інтенсивно використовуються в імпортозаміщувальних галузях.	
	42. географічна структура міжнародної торгівлі	42. Умови постачання, відповідно до яких продавець виконав свої зобов'язання перед покупцем у тому випадку, коли товар завантажений на борт судна в обумовленому пункті.	
	43. товарна структура міжнародної торгівлі	43. Умови постачання, відповідно до яких продавець виконав свої зобов'язання перед покупцем, коли товар завантажений на борт судна в порту відвантаження та застрахований продавцем на користь покупця.	
	44. зовнішньоекономічна операція	44. Фактор виробництва, який вільно переміщається між галузями економіки країни	
	45. допоміжні зовнішньоекономічні операції	45. Фактор виробництва, який характерний для певної галузі і не може бути переміщеним в інші галузі економіки країни	

№	Термін	Визначення	№
	46. основні зовнішньоекономічні операції	46. Фактори виробництва, що застосовуються в обмеженій кількості галузей або навіть в одній галузі.	
	47. FOB	47. Фактори виробництва, що створюють конкурентні переваги для значної кількості галузей національної економіки	
	48. CIF	48. Феномен деіндустріалізації країни, що проявляється у розвитку нової ресурсовидобувної галузі країни, перетіканню у неї ресурсів з інших галузей національної економіки, розширенні експорту продукції цієї галузі і, як результат, занепаді інших галузей та втраті динаміки економічного зростання.	
	49. зовнішньоторговельні документи	49. Частка зовнішньоторговельного обороту у ВВП, виражена у відсотках, комплексний показник відкритості економіки країни	

 Виберіть правильну відповідь.

1. Ціни на товари, які країна експортує, зросли на 10,5%, а на товари, які вона імпортує, – на 15,5%. Це означає, що товарні умови торгівлі для країни:
  - а) поліпшились;
  - б) погіршились;
  - в) не змінилися;
  - г) усі твердження неправильні.
2. Яке твердження з позиції теорії Гекшера-Оліна неправильне:
  - а) країни експортуватимуть ті товари, виробництво яких потребує значних витрат відносно надлишкових факторів;
  - б) країни імпортуватимуть товари, у виробництві яких довелося б широко використовувати відносно дефіцитні фактори виробництва;
  - в) якщо відношення між кількістю даного фактора та іншими факторами в країні вище, ніж в інших країнах, то цей фактор є відносно надлишковим для даної країни;
  - г) ціна надлишкового фактора у країні буде нижчою порівняно з іншими країнами;

- д) відносна ціна продукту, у виробництві якого у країні використовують дешевий фактор виробництва більшою мірою, ніж інші фактори, буде вищою, ніж деінде.
3. *Що не є визначником „національного ромба” в концепції міжнародної спеціалізації країни Майкла Портера:*
- а) кількість та якість певних факторів виробництва;
  - б) умови внутрішнього попиту, його кількісні та якісні параметри;
  - в) наявність у національній економіці високорозвинутих суміжних галузей, що забезпечують експортоорієнтовані виробництва сировиною, матеріалами, напівфабрикатами, інформацією тощо;
  - г) співвідношення державного і приватного секторів у національній економіці;
  - д) стратегія та структура фірм, рівень і характер конкуренції на внутрішньому ринку.
4. *Яке твердження неправильне:*
- а) доки у співвідношенні внутрішніх відносних цін між країнами зберігаються відмінності, доти кожна з них матиме порівняльну перевагу у виробництві певного продукту, що становить основу для взаємовигідної зовнішньої торгівлі;
  - б) унаслідок конкуренції граничні витрати заміщення одного ресурсу іншим у країн – торговельних партнерів вирівнюються;
  - в) за зростаючих витрат заміщення максимальну вигоду від зовнішньої торгівлі дає повна спеціалізація країни;
  - г) міжнародна спеціалізація країн, ґрунтована на порівняльній перевазі, збільшує сукупний обсяг виробництва країн, що торгують між собою.
5. *Виберіть із перелічених базових умов міжнародної торгівлі Incoterms таку, відповідно до якої продавець повинен лише оплатити перевезення товару та застрахувати його:*
- а) *EXW*;
  - б) *CIF*;
  - в) *FOB*;
  - г) *FCA*;
  - д) *DAP*.

■ *Задачі*

1 Міжнародна торгівля України товарами і послугами у 2014 р.

Показник	Значення показника
Валовий внутрішній продукт номінальний (млн грн)	156672800
Експорт товарів (млн дол. США)	834133
Імпорт товарів (млн дол. США)	770121
Чисельність населення (тис. осіб)	42929,3
Обмінний курс (долар США / гривня)	1/22,0

За допомогою наведених у таблиці даних обчисліть такі показники:

- 1) зовнішньоторговельний оборот України (у дол. США та грн);
- 2) сальдо зовнішньоторговельного балансу товарів та послуг (у дол. США та грн);
- 3) індекс чистої торгівлі;
- 4) подушний експорт, імпорт та зовнішньоторговельний оборот на одну особу населення (у дол. США та грн);
- 5) експортну квоту, імпортну квоту та частку зовнішньоторговельного обороту у ВВП України.

2 Нижче наведено таблиці виробничих можливостей для Багатії та Бідасії.

Бідасія

Товар	Виробничі альтернативи			
<i>A</i>	0	20	40	60
<i>B</i>	15	10	5	0

Багатія

Товар	Виробничі альтернативи			
<i>A</i>	0	20	40	60
<i>B</i>	60	40	20	0

Визначте:

- а) внутрішню альтернативну вартість виробництва товару *A* і товару *B* у кожній країні;
- б) товар, на виробництві якого повинна спеціалізуватися кожна країна;
- в) лінії торговельних можливостей кожної країни, якщо умови торгівлі становлять: 1 одиниця товару *B* = 2 одиницям товару *A*;
- г) які вигоди від міжнародної торгівлі отримуватимуть країни, якщо до спеціалізації Багатія виробляла 20 од. *A* і 10 од. *B*, а Бідасія – 20 од. *A* і 40 од. *B*?

3 Країна *A* експортує та імпортує три групи товарів. Дані про обсяги експорту та імпорту цих товарів наведені у таблиці:

Товар	Експорт (млн дол.)	Імпорт (млн дол.)
I	250	200
II	350	300
III	400	500
Всього	1000	1000

На основі наведених даних обчисліть індекс внутрішньогалузевої торгівлі та охарактеризуйте її рівень у країні *A*.

4 Країна *B* експортує та імпортує три групи товарів. Дані про обсяги експорту та імпорту цих товарів наведені у таблиці:

Товар	Експорт (млн дол.)	Імпорт (млн дол.)
I	600	300
II	300	300
III	100	600
Всього	1000	1200

На основі наведених даних обчисліть індекс внутрішньогалузевої торгівлі та охарактеризуйте її рівень у країні *B*.

5 США і Мексика для вирощування фруктів та пшениці використовують два фактори виробництва – працю та землю. Вирощування 1 т пшениці потребує 1 год. праці та 1/30 га землі, а вирощування 1 т фруктів – 20 год. праці та 0,5 га землі. Робоча сила США становить 180 млн осіб, а площа сільськогосподарських угідь – 300 млн га землі. Аналогічні показники у Мексиці становлять 60 млн працівників та 75 млн га землі.

Визначте:

- 1) який із продуктів буде трудомістким, і продукування якого потребуватиме відносно більших витрат землі;
- 2) на виробництві яких продуктів спеціалізуватимуться країни згідно із теорією Гекшера-Оліна;
- 3) у якій із країн буде вищою заробітна плата.

6 Дві країни *A* та *B* виробляють товар *X*. На ринку країни *A* попит на товар *X* описує рівняння $Q_d = -0,5P + 25$, а пропозицію – рівняння $Q_s = 0,5P - 5$. На ринку країни *B* попит на товар *X* описує рівняння $Q_d = -0,3P + 25$, а пропозицію - рівняння $Q_s = 0,7P - 15$. Визначити: рівняння попиту на імпорт, рівняння пропозиції експорту, світову ціну товару *X*, обсяг його експорту та імпорту.

МІЖНАРОДНА ТОРГІВЛЯ

Друге заняття

1. Види та знаряддя зовнішньоторговельної політики:

- а) роль держави у міжнародній торгівлі. Автаркія, протекціонізм та фритредерство. Класифікація інструментів зовнішньо-торговельної політики;
- б) мито, його функції та види. Ефективна ставка мита;
- в) економічні наслідки застосування імпортного та вивізного мита;
- г) аргументи на користь та проти запровадження мит.

2. Кількісні обмеження зовнішньої торгівлі. Приховані та фінансові методи зовнішньоторговельної політики.

- а) квотування та ліцензування зовнішньоекономічної діяльності.
Економічні наслідки запровадження квоти;
- б) технічні бар'єри та їх види;
- в) експортні кредити, "добровільні" обмеження експорту та його наслідки;
- г) демпінг у міжнародній торгівлі. Антидемпінгове регулювання;
- г) торговельні договори та правові режими у міжнародній торгівлі.

3. Зовнішньоторговельна політика окремих груп країн:

- а) зовнішньоторговельна політика розвинених країн;
- б) особливості торговельної політики країн, що розвиваються;
- в) зовнішньоторговельна політика України;
- г) економічні інститути, що регулюють міжнародну торгівлю. Світова організація торгівлі (СОТ).

Література

- 1. Закон України "Про зовнішньоекономічну діяльність". // Доступний з <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/959-12>.
- 2. Митний кодекс України. // Доступний з <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.

3. Правила *Incoterms-2010*. // Доступний з http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/988_007/page2, або <http://met-online.kiev.ua/menu/dovidka/inko>.
4. Козак Ю. Г., Лук'яненко Д. Г., Макогон Ю. В. та ін. Міжнародна економіка: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – С. 79-150.
5. Гронтовська Г.Е., Ряба О.І., Венцурик А.М., Красновська О.І. Міжнародна економіка: Навч. посіб. / За ред. Г.Е. Гронтовської К.: Центр учбової літератури, 2014. – С. 31-51, 75-95.
6. Krugman P. *International Economics: Theory and Policy*, 10th Edition / Paul R. Krugman, Maurice Obstfeld, Marc Melitz. – Prentice Hall, 2015. – P.238-340.

Контрольні запитання

1. Які знаряддя державного регулювання зовнішньої торгівлі?
2. У чому переваги та слабини протекціонізму і фритредерства?
3. Які функції виконує мито?
4. Що відображає ефективна ставка мита?
5. Як змінюються надлишки споживача та виробника після запровадження вивізного мита на товар?
6. Які наслідки запровадження імпортного мита для малої та великої відкритої економіки?
7. Чому застосування квоти справляє сильніший обмежувальний вплив на економіку, порівняно з митом?
8. Які обов'язкові умови мають виконуватися, щоб експорт товару за заниженою ціною визнали демпінгом?
9. Що розуміють під технічними немитними бар'єрами?
10. Який вплив на міжнародну торгівлю мають правові режими?
11. У чому особливості зовнішньоторговельної політики країн, що розвиваються, порівняно з аналогічною політикою розвинених країн?
12. Хто з основних економічних суб'єктів країни несе втрати від запровадження ввізного мита на певний продукт?

 Впишіть номер визначення кожного терміна

№	Термін	Визначення	№
	1. мала відкрита економіка	1. Вартість товарів, в основі якої лежить ціна, що фактично сплачена або підлягає сплаті за товари, які перетинають митний кордон.	
	2. велика відкрита економіка	2. Витрати, які існують тоді, коли для виробництва кожної наступної одиниці одного товару необхідно відмовитися не від сталої, а щораз більшої кількості іншого товару.	
	3. фритредерство	3. Заходи уряду, які спрямовані на регулювання зовнішньої торгівлі.	
	4. протекціонізм	4. Зростання ставки мита з підвищенням ступеня оброблення сировини та готовності товару.	
	5. зовнішньоторгове льна політика	5. Мито, ставка якого може змінюватися у встановлених органами державної влади випадках.	
	6. митний тариф України	6. Мито, ставки якого встановлені державними органами влади і не можуть змінюватись залежно від обставин.	
	7. митна політика	7. Мито, що запроваджується у вигляді відсотка від митної вартості товару.	
	8. загальна система преференцій	8. Мито, що застосовує країна-імпортер певного товару для нейтралізації переваг, які здобуває її торговельний партнер, використовуючи експортні субсидії.	
	9. митна вартість	9. Мито, що поєднує ставки адвалорного і специфічного мита.	
	10. аргумент Ліста-Гамільтона	10. Мито, що справляють на основі двосторонніх або багатосторонніх угод між країнами.	
	11. тарифна ескалація	11. Мито, яке використовують для оперативного регулювання міжнародної торгівлі продукцією сезонного характеру протягом не більше 4-ох місяців на рік.	
	12. компенсаційне мито	12. Мито, яке встановлюють на товари, що вивозяться за межі митної території.	

№	Термін	Визначення	№
	13. транзитне мито	13. Мито, яке встановлюють на товари, які ввозять на митну територію країни.	
	14. адвалорне мито	14. Мито, яке застосовує країна щодо товарів, переміщуваних її територією в третю країну.	
	15. автономна ставка мита	15. Мито, яке застосовує країна-імпортер певного товару для нейтралізації переваг, котрі здобувають іноземні виробники, використовуючи занижені ціни.	
	16. вивізне (експортне) мито	16. Мито, яке нараховують у встановленому (фіксованому) грошовому вимірі з одиниці товару, що експортується або імпортується.	
	17. імпортне (ввізне) мито	17. Національна економіка, яка може вплинути на світову ціну товару через зміну обсягів його імпорту чи експорту.	
	18. комбіноване мито	18. Національна економіка, яка не може впливати на світову ціну товару оскільки її імпорт чи експорт займає незначну частку в аналогічних світових показниках.	
	19. конвенційне (договірне) мито	19. Перевага, отримана країною лише тому, що вона почала торгувати з іншими країнами.	
	20. сезонне мито	20. Перевага, отримана країною через те, що торгуючи з рештою світу вона сконцентрувала свої зусилля на продукуванні товарів, у виробництві яких володіє порівняльною перевагою.	
	21. специфічне мито	21. Показник, що відображає, яка кількість імпортного товару потрібна країні, щоб спонукати її експортувати певну кількість інших товарів.	
	22. тарифна квота	22. Політика розширення свободи економічної діяльності у сфері міжнародної торгівлі для національних економічних суб'єктів, а також спрощення доступу іноземних суб'єктів на внутрішній ринок.	

№	Термін	Визначення	№
	23. змінне мито	23. Політика створення умов для розвитку національної економіки через штучне обмеження конкуренції з боку інших держав та допомоги національним виробникам в освоєнні іноземних ринків збуту, використовуючи зовнішньополітичні позиції держави та державну підтримку експорту.	
	24. ефективна митна ставка	24. Продаж товарів за ціною, нижчою від ціни внутрішнього ринку країни-виробника, що завдає, чи загрожує завдати, шкоди економіці країни-імпортера.	
	25. номінальна митна ставка	25. Реальна ставка мита на кінцеві товари, з урахуванням мита, сплаченого за імпортні компоненти готового блага.	
	26. постійна митна ставка	26. Різновид змінного мита, ставки якого залежать від обсягу імпорту товару.	
	27. антидемпінгове мито	27. Синхронна рівновага попиту на товар і його пропозиції на внутрішньому і світовому ринку.	
	28. демпінг	28. Система митних та немитних заходів, які застосовуються митними установами, для захисту національних економічних інтересів, забезпечення раціонального використання інструментів державного регулювання у сфері міжнародних відносин та можливості виходу держави на світовий ринок.	
	29. зростаючі витрати заміщення	29. Система міжнародної торгівлі, яка передбачає встановлення розвинутими ринковими країнами пільгових ставок мита на товари, що походять з країн, що розвиваються.	
	30. вигода від обміну	30. Систематизований згідно з Українською класифікацією товарів зовнішньоекономічної діяльності перелік ставок ввізного мита, яке справляють з товарів, що ввозяться на митну територію України.	

№	Термін	Визначення	№
	31. вигода від спеціалізації	31. Ставка мита, що визначається відповідними державними органами та затверджується країною самостійно, не залежно від існуючих угод та інших міжнародних зобов'язань.	
	32. взаємний попит	32. Твердження, відповідно до якого політика протекціонізму забезпечує захист та прискорений розвиток молодих галузей вітчизняної економіки.	
	33. загальна (міжнародна) рівновага	33. Фактичний розмір ставки мита, зафіксований у митному тарифі.	

☞Виберіть правильну відповідь.

1. Застосування тарифної квоти передбачає, що:

- а) ставка ввізного мита залежить від обсягу імпорту товару;
- б) імпорт в межах певної квоти обкладається митом за базовою ставкою;
- в) при перевищенні визначеного квотою обсягу імпорту товари обкладаються підвищеною ставкою мита;
- г) всі твердження правильні.

2. Що не є втратою споживачів малої економіки від запровадження ввізного мита на певний продукт:

- а) зменшення обсягів закупівель цього продукту;
- б) оплата функціонування несефективних вітчизняних виробництв;
- в) сплата мита;
- г) оплата приросту прибутку вітчизняних фірм;
- д) оплата витрат вітчизняних фірм на виробництво додаткової кількості цього продукту.

3. Якщо номінальна ставка мита на імпорт компонентів кінцевого товару збільшиться, то:

- а) збільшиться номінальна ставка мита на імпорт кінцевого товару;
- б) зменшиться ефективна ставка мита на імпорт кінцевого товару;
- в) ефективна ставка мита на імпортований кінцевий товар не зміниться;
- г) реальна митна ставка на імпортований кінцевий товар збільшиться;
- д) правильні відповіді – а), г).

4. Який спосіб визначення ставки мита є специфічним:

- а) 30% від митної вартості автомобіля;
- б) 500 дол. США у розрахунку на 1 см³ двигуна автомобіля;
- в) 15% від митної вартості, але не менше ніж 0,5 дол. США у розрахунку на 1 кг яловичини;
- г) правильні відповіді – б), в).

5. Що не є втратою споживачів малої економіки від запровадження вивізного мита на певний продукт:

- а) зменшення обсягів закупівель цього продукту;
- б) оплата функціонування неефективних вітчизняних виробництв;
- в) сплата мита;
- г) оплата приросту прибутку вітчизняних фірм;
- д) усі твердження правильні.

■ Задачі

❶ Ставка українського імпортного тарифу на телевізори становить 30%, на кінескопи – 60%. Вартість кінескопа становить 40% вартості телевізора.

Обчисліть ефективний рівень митного захисту. Як він зміниться якщо:

- а) імпортне мито на телевізори скоротиться до 28%;
- б) імпортне мито на телевізори зросте до 35%;
- в) мито на кінескопи зросте до 65%;
- г) мито на кінескопи скоротиться до 30%.

❷ На ринку країни *A* (мала економіка) попит споживачів на комп'ютери описується рівнянням $Q_d = -P + 8$, а пропозиція вітчизняних виробників – рівнянням $Q_s = P - 1$ (де: Q_d – величина внутрішнього попиту, тис. од.; Q_s – величина внутрішньої пропозиції, тис. од.; P – внутрішня ціна, тис. дол. США). Ціна комп'ютерів на світовому ринку становить $P_w = 2$ тис дол. США. Для захисту вітчизняних виробників уряд країни *A* вирішив запровадити мито на імпорт комп'ютерів, ставка якого $T = 1$ тис дол. США за один комп'ютер. Визначте:

- а) скільки і за якою внутрішньою рівноважною ціною (P_d) продаватимуть комп'ютерів за умов закритої економіки;
- б) обсяг внутрішнього виробництва, споживання та імпорту за умов вільної торгівлі, а також після запровадження мита;
- в) вигреш виробників країни *A* від запровадження ввізного мита на комп'ютери – ефект перерозподілу (a);

- г) збільшення доходів державного бюджету від запровадження ввізного мита на комп'ютери – ефект доходу (c);
- д) чисті втрати національного добробуту країни A від обмеження імпорту – ефекти захисту (e) та споживання (d). Поясніть їх значення та причини виникнення;
- е) загальне зменшення споживчого надлишку від запровадження ввізного мита ($a+e+c+d$).

❸ На ринку країни B (мала економіка) попит на нафту описується рівнянням $Q_d = -P + 300$, а пропозиція нафтовидобувних компаній – рівнянням $Q_s = P - 100$ (де: Q_d – обсяг внутрішнього споживання нафти, млн. т.; Q_s – величина внутрішнього видобутку нафти, млн. т.; P – внутрішня ціна нафти, дол. США за 1 т). Ціна нафти на світовому ринку становить $P_w = 250$ дол. США. Для зменшення експорту нафти та збільшення доходів до бюджету уряд країни B вирішив запровадити вивізні мито, ставка якого $T = 30$ дол. США за 1 т нафти. Визначте:

- а) скільки і за якою внутрішньою рівноважною ціною (P_d) продаватиметься нафта в країні за умов закритої економіки;
- б) обсяг внутрішнього видобутку нафти, її споживання та експорт за умов вільної торгівлі, а також після запровадження вивізних мита;
- в) вигравш споживачів країни B від запровадження мита на експорт – ефект перерозподілу (a);
- г) збільшення доходів державного бюджету від запровадження вивізних мита – ефект доходу (c);
- д) чисті втрати національного добробуту країни B від обмеження експорту нафти – ефекти захисту (e) та споживання (d). Поясніть їх значення та причини виникнення;
- е) загальне зменшення надлишку виробника від запровадження ввізного мита ($a+e+c+d$).

Тема 3

МІЖНАРОДНІ ІНВЕСТИЦІЇ

1. Міжнародне переміщення капіталу:

- а) суть і причина міжнародного руху капіталу;
- б) показники руху капіталу;
- в) особливості міжнародного руху капіталу наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.

2. Інвестиції у системі міжнародного руху капіталу:

- а) мотивація міжнародної інвестиційної діяльності;
- б) форми іноземного інвестування. Прямі та портфельні інвестиції. Спільні підприємства;
- в) місце ТНК у міжнародному інвестуванні. Вплив ТНК на економіку країн перебування;
- г) вільні економічні зони.

3. Міжнародний інвестиційний ринок:

- а) структура та особливості розвитку міжнародного інвестиційного ринку;
- б) форми та методи регулювання міжнародного інвестування на національному і міжнародному рівнях;
- в) міжнародні інвестиції в економіку України.

Література

1. Міжнародна економіка: навч. посіб. / За ред. Г. Е. Гронтковської/ Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 384 с. – С. 123-146.
2. Міжнародна економіка: підручник / [Козак Ю. Г., Лук'яненко Д. Г., Макогон Ю. В. та ін.]; За ред. Ю. Г.Козака, Д. Г. Лук'яненка, Ю. В. Макогона [3-тє вид.]. – К. : «Центр учбової літератури», 2009. – 560 с. – С. 155-210.
3. Krugman P. International Economics: Theory and Policy, 10th Edition / Paul R. Krugman, Maurice Obstfeld, Marc Melitz. – Prentice Hall, 2015. – P.196-217.

Контрольні запитання

1. Які фактори виробництва виділяють у міжнародній економіці?
2. Які основні причини та сучасні тенденції міжнародного переміщення капіталу?
3. Який капітал краще ввозити в країну з позиції фірми – підприємницький чи позиковий?
4. Чи може компанія отримати конкурентну перевагу, створюючи за кордоном представництво?
5. Яка структура іноземних інвестицій в економіку України?
6. Яка роль ТНК у прямому іноземному інвестуванні?
7. Що таке інвестиційне середовище країни і як оцінюють його привабливість?
8. Які чинники перешкоджають залученню іноземних інвестицій в Україну?
9. Які вільні економічні зони є на території України?
10. Які причини та наслідки міграції підприємницького капіталу?
11. У чому полягає відмінність прямих і портфельних інвестицій?
12. Які складники міжнародного інвестиційного ринку?

Впишіть номер визначення кожного терміна

№	Термін	Визначення	№
	1. асоційована (змішана) компанія	1. Рух капіталу між країнами; або витік частини капіталу з товарно-грошового обігу однієї країни та його застосування у відтворювальному процесі іншої країни задля його максимізації ефективності використання.	
	2. багатонаціональна і корпорації	2. Усі види майнових, фінансових та інтелектуальних цінностей, які вкладають в об'єкти підприємницької та/або іншої діяльності, а також у підготовку фахівців (розвиток людських ресурсів для підвищення ефективності праці), у результаті якої створюється дохід (прибуток), досягається соціальний чи інший корисний ефект та зростає ефективність функціонування національної економіки.	

№	Термін	Визначення	№
	3. <i>відділення (філія)</i>	3. Інвестиції, реалізація яких передбачає взаємодію учасників-резидентів та нерезидентів щодо конкретної країни.	
	4. <i>вільна економічна зона</i>	4. Кошти з державного бюджету, які спрямовані за кордон або приймають з-за кордону за рішенням уряду чи міжурядових організацій.	
	5. <i>дочірня компанія</i>	5. Кошти приватних фірм чи організацій, які спрямовують за кордон або отримують з-за кордону за рішенням їх керівних органів.	
	6. <i>євровалюта</i>	6. Кошти, які вкладають у підприємства виробничої і невиробничої сфери для отримання доходу.	
	7. <i>євроринок</i>	7. Капітал, який вивозять за межі країни у вигляді надання позик на короткий (до 1 року) чи тривалий термін (понад 1 рік) для отримання доходу у формі процента.	
	8. <i>інвестиційний клімат (середовище)</i>	8. Вкладення капіталу задля отримання підприємницького прибутку, які забезпечують контроль іноземного інвестора над об'єктом інвестування.	
	9. <i>інвестиції</i>	9. Вкладення капіталу в іноземні цінні папери, що не надає інвестору реального контролю над об'єктом інвестування, і метою якого є винятково отримання доходу у формі дивідендів чи процентів.	
	10. <i>коефіцієнт імпорту капіталу</i>	10. Міждержавний рух капіталу в формі надання валютних і товарних ресурсів на умовах повернення, строковості й платності.	
	11. <i>міждержавні інвестиції</i>	11. Ситуація в країні з погляду іноземних інвесторів, які вкладають в її економіку свої капітали.	
	12. <i>міжнародне переміщення капіталу</i>	12. Сукупність правових актів, інститутів, економічних механізмів та інструментів, що формують і реалізують державну політику у сфері іноземного інвестування.	

№	Термін	Визначення	№
	13. міжнародний кредит	13. Акціонерне чи неакціонерне підприємство, в якому іноземному інвестору — резиденту іншої країни – належить понад 10% звичайних (простих) акцій та голосів (в акціонерному товаристві) або їх еквівалент у статутному фонді (для інших форм власності).	
	14. міжнародний фінансовий ринок	14. Юридична особа зареєстрована за кордоном як самостійна фірма з власним статутом та балансом, але контролює її батьківська/материнська компанія, яка володіє основною частиною її акцій чи їх еквівалентів (паїв) або всім її капіталом.	
	15. міжнародні інвестиції	15. Юридична особа зареєстрована за кордоном як самостійна фірма з власним статутом та балансом, але батьківська/материнська компанія володіє суттєвою однак не основною частиною її акцій чи їх еквівалентів (паїв).	
	16. міжнародні приватні інвестиції	16. Підрозділ, який не має статусу юридичної особи, повністю належать батьківській фірмі та має право здійснювати економічні операції.	
	17. підприємницький капітал	17. Підрозділ, який не має статусу юридичної особи, повністю належать батьківській фірмі, але не має права здійснювати економічні операції.	
	18. підприємство з іноземними інвестиціями	18. Система ринкових відносин, що забезпечує акумуляцію і перерозподіл капіталу між кредиторами і позичальниками з різних країн.	
	19. позиковий капітал	19. Сукупність грошових коштів в іноземних валютах, які функціонують як позиковий капітал за межами національних кордонів.	
	20. портфельні інвестиції	20. Грошова одиниця, яка виконує функції грошей за межами країни-емітента.	

№	Термін	Визначення	№
	21. <i>представництво</i>	21. Різниця між обсягом надходження грошових коштів із-за кордону (позики, продаж іноземним інвесторам фінансових активів) та обсягом вивезення капіталу у формах позик іноземним позичальникам чи купівлі фінансових активів зарубіжних емітентів.	
	22. <i>прямі інвестиції</i>	22. Декілька центрів прийняття рішення.	
	23. <i>система обслуговування міжнародного переміщення капіталів</i>	23. Банки, які досягли такого рівня міжнародної концентрації та централізації капіталу, що дає їм змогу брати участь у світовому ринку позикових капіталів та кредитно-фінансових послуг.	
	24. <i>транснаціональні банки</i>	24. Фірми національні за капіталом та контролем, але міжнародні за сферою діяльності.	
	25. <i>транснаціональні корпорації</i>	25. Частка іноземного капіталу/інвестицій у ВВП країни.	
	26. <i>чистий приплив капіталу</i>	26. Частина території країни, виділена із загального митного кордону держави, яка має повну свободу в режимі господарських питань, з особливим режимом управління і пільговими умовами діяльності, податковими пільгами для місцевих підприємств та іноземних фірм.	

☞ Виберіть правильну відповідь.

1. *Об'єктивною основою міжнародного переміщення капіталу є:*
  - а) різні форми політичного устрою країн;
  - б) міжнародний поділ праці та кооперація виробництва;
  - в) нерівномірність економічного розвитку країн;
  - г) світовий ринок та міжнародна конкуренція;
  - д) різні рівні віддачі на капітал.

2. *До прямих інвестицій належить:*
  - а) придбання японським інвестиційним фонд казначейських векселів Міністерства фінансів США на суму 100 млн дол.;

- б) купівлю італійською автомобільною компанією акцій французької автомобільної фірми на суму 20 млн дол., водночас відомо, що загальна вартість акцій цієї фірми становить 300 млн дол.;
  - в) придбання відомою американською фірмою “Локхід” акцій каліфорнійської компанії з виробництва хімічної продукції на суму 160 млн дол.; загальна вартість акцій цієї компанії становить 300 млн дол.;
  - г) створення німецькою і бельгійською компанією в Італії спільного підприємства з рівними частками у статутному капіталі.
3. *Головними суб'єктами прямого іноземного інвестування є:*
- а) фізичні особи – резиденти інших країн;
  - б) іноземні держави;
  - в) ТНК;
  - г) міжнародні валютно-фінансові інститути.
4. *Чинниками, які визначають інвестиційний клімат у будь-якій економіці, є:*
- а) інституційно-правове середовище країни;
  - б) рівень та характер конкуренції на ринку країни;
  - в) панівна форма власності;
  - г) макроекономічна політика уряду країни;
  - д) усі твердження правильні.
5. *Яка ознака характеризує транснаціональні корпорації:*
- а) обов'язкова монополізація певного сегменту світового товарного ринку;
  - б) корпорації, в яких іноземний інвестор володіє не менш, ніж 50% акцій;
  - в) незначний відсоток продажу продукції за межами країни-резидента;
  - г) фірми, які володіють підприємствами в кількох країнах світу.

МІЖНАРОДНИЙ КРЕДИТ

1. **Міжнародний кредит як форма міжнародного переміщення капіталу:**
  - а) суть та принципи міжнародного кредиту. Функції міжнародного кредиту у сучасній економіці;
  - б) чинники розвитку міжнародних кредитних відносин;
  - в) валютно-фінансові та платіжні умови міжнародного кредиту.
2. **Міжнародний кредит за цільовим призначенням:**
  - а) форми комерційного міжнародного кредитування;
  - б) банківське кредитування імпорту;
  - в) банківське кредитування експорту. Лізинг.Факторинг. Форфейтинг.
3. **Міжнародний кредитний ринок:**
  - а) суб'єкти та інструменти міжнародного кредитного ринку. Вартість міжнародного кредиту. Основні світові фінансові центри;
  - б) ризики у міжнародному кредитуванні. Кредитні рейтинги. Сек'юритизація міжнародних кредитів;
  - в) міжнародні кредитно-фінансові інститути та їх діяльність;
  - г) зовнішня заборгованість країн. Дефолт;
  - д) Україна у міжнародних кредитних відносинах.

Література

1. Міжнародна економіка: навч. посіб. / За ред. Г. Е. Гронтковської/ Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 384 с. – С. 147-167.
2. Міжнародна економіка: підручник / [Козак Ю. Г., Лук'яненко Д. Г., Макогон Ю. В. та ін.]; За ред. Ю. Г.Козака, Д. Г. Лук'яненка, Ю. В. Макогона [3-тє вид.]. – К. : «Центр учбової літератури», 2009. – 560 с. – С. 545-590.
3. Krugman P. International Economics: Theory and Policy, 10th Edition / Paul R. Krugman, Maurice Obstfeld, Marc Melitz. – Prentice Hall, 2015. – P.629-661.

? Контрольні запитання

1. Які основні принципи міжнародного кредитування?
2. Які існують джерела міжнародного кредиту?
3. Які показники визначають міжнародну платоспроможність країни?
4. Що таке євровалюта і які причини інтенсивного розвитку євrorинку у другій половині ХХ ст.?
5. Що таке вартість міжнародного кредиту і які її основні складники?
6. Як умови оподаткування впливають на величину вартості кредиту?
7. Які чинники впливають на вибір валюти кредиту та валюти платежу за міжнародним кредитом?
8. Що таке фірмовий кредит за відкритим рахунком? Чому іноземні підрозділи ТНК при наданні комерційних кредитів один одному найчастіше застосовують таку форму міжнародного кредитування?
9. Чому після краху Бреттон-вудської валютної системи на міжнародному кредитному ринку все частіше застосовують плаваючі процентні ставки?
10. Які основні компоненти містить плаваюча процентна ставка у міжнародному кредитуванні?
11. Які відмінності існують між експортним форфейтингом та експортним факторингом?
12. Що таке синдикований кредит і які причини використання такої форми кредитування на міжнародному ринку?

Впишіть номер визначення кожного терміна

№	Термін	Визначення	№
	1. <i>LIBOR</i>	1. Кредит, що надається або експортером однієї країни імпортеріві іншої країни у вигляді відтермінування платежу або імпортером експортеру — у вигляді авансового платежу за поставлені товари або послуги.	
	2. <i>Moody's Investors Service</i>	2. Проміжна, між фірмовим та банківським, форма кредитування, яка передбачає, що брокери позичають кошти у банків, у деяких випадках надають гарантії за кредитами експортерам та імпортерам, виступаючи при цьому у ролі посередників.	

№	Термін	Визначення	№
	3. <i>Prime rate</i>	3. Невиконання боржником зобов'язання щодо сплати відсотків або основної суми боргу, однак він фізично може його виконати із запізненням.	
	4. <i>Standard & Poor's</i>	4. Автоматичне невиконання зобов'язань боржником щодо сплати відсотків або основної суми боргу за певним борговим інструментом, що виникає через невиконання зобов'язань за іншим.	
	5. <i>авансовий платіж імпортера</i>	5. Вид міжнародного кредитування, який переважно використовують не для забезпечення міжнародних торговельних відносин, а для фінансування прямих капіталовкладень, будівництва інвестиційних об'єктів, поповнення рахунків у іноземній валюті, погашення зовнішньої заборгованості, підтримання валютного курсу тощо.	
	6. <i>авуари</i>	6. Поточна аналітична оцінка ймовірності невиконання позичальником своїх боргових зобов'язань, ранжування в межах єдиної шкали відносних рівнів кредитного ризику емітентів та їхніх боргових цінних паперів.	
	7. <i>брокерські кредити</i>	7. Форма короткострокового кредитування, при наданні якого банк здійснює списання коштів з рахунку клієнта у розмірах, більших ніж залишки на його рахунку, відкриваючи таким чином кредит.	
	8. <i>вексель простий (соло)</i>	8. Кредити, забезпечені нерухомістю, товарами, цінними паперами, золотом та іншими цінностями як заставою.	
	9. <i>вексельний кредит</i>	9. Кредитування короткострокової заборгованості як правило, через придбання у експортера неоплачених платіжних вимог (рахунків-фактур) і відповідно права отримання платежу за ними.	

№	Термін	Визначення	№
	<i>10. грант елемент (grant- element)</i>	10. Лізингова операція, за якої виробник майна продає його лізинговій компанії, що знаходиться в даній країні, а та в свою чергу укладає угоду із лізингоодержувачем, що знаходиться за кордоном.	
	<i>11. депозитний сертифікат</i>	11. Угода, відповідно до якої лізингодавець купує об'єкт лізингу в іноземній фірмі, а потім надає його вітчизняному лізингоодержувачеві.	
	<i>12. експортний лізинг</i>	12. Це угода, відповідно до якої майно продається лізинговій компанії з іншої країни, а вона, в свою чергу, укладає угоду з орендарем, що знаходиться в третій країні.	
	<i>13. євровалюта</i>	13. Суверенні облігації, деноміновані переважно у доларах США, емітовані країнами Латинської Америки для реструктуризації боргів, забезпечені безкупонними казначейськими облігаціями США і призначені для широкого кола інвесторів.	
	<i>14. єврокредит</i>	14. Форма міжнародного банківського кредитування, що передбачає надання кредиту позичальнику кількома кредиторами (синдикатом банків), зазвичай, у межах однієї кредитної угоди з розподілом часток кредиту між учасниками синдикату, тому сума кредиту та ризики розподіляються між банками-учасниками.	
	<i>15. забезпечені кредити</i>	15. Форма кредитування експорту і водночас засіб забезпечення зобов'язань іноземного покупця, яка передбачає, що імпортери надають аванси іноземним експортерам у розмірі 1/3 вартості поставлених товарів.	

№	Термін	Визначення	№
	16. зовнішня заборгованість	16. Двосторонні міжурядові кредити (головно міжурядові позики, які надаються найчастіше промислово розвинутими країнами країнам, що розвиваються, і тісно пов'язані з різними національними, регіональними та міжнародними програмами допомоги.	
	17. імпорتنний лізинг	17. Встановлення гірших умов одержання, використання або погашення міжнародного кредиту для здійснення політичного чи економічного тиску на позичальника. Основні методи кредитної дискримінації - кредитні обмеження, підвищення кредитних ставок, комісійних та зборів і т. д.	
	18. країна-донор	18. Відмова (найчастіше неофіційна, обумовлена різними мотивами) надавати кредити тій чи іншій країні.	
	19. кредитна блокада	19. Юридично оформлене зобов'язання банку або іншої фінансово-кредитної установи перед позичальником надавати йому впродовж визначеного в угоді періоду часу кредит в межах узгодженого ліміту.	
	20. кредитна дискримінація	20. Неформальна організація відома під назвою „Консультативний комітет комерційних банків”, представляє собою форум, на якому відбувається реструктуризація боргів, наданих комерційними банками без гарантій з боку урядів країн-кредиторів.	
	21. кредитна лінія	21. Вид кредитної угоди, за умовами якої позика фактично не надається, однак банк бере на себе зобов'язання надати впродовж дії договору єврокредит за першою вимогою позичальника.	
	22. кредитний рейтинг	22. Міжнародне переміщення позикового капіталу в формі надання валютних і товарних ресурсів на умовах зворотності, строковості та платності.	

№	Термін	Визначення	№
	23. <i>кредитний рейтинг</i>	23. Форма зовнішньоторговельного фірмового кредиту, яка передбачає, що експортер після укладання угоди щодо продажу товару виставляє переказний вексель (тратту) на імпортера, який погоджується на оплату векселя у визначений термін (акцептує тратту) проти товарних документів (коносамент, страхового поліса, сертифіката якості та ін.).	
	24. <i>криза зовнішньої заборгованості -</i>	24. Цінний папір, що містить безумовне абстрактне грошове зобов'язання векселедавця сплатити у встановлений термін визначену суму валюти власнику векселя.	
	25. <i>критерій Гвідоті-Грінспена</i>	25. Стандартизований документ, що містить безумовний наказ кредитора (трасанта) позичальнику (трасату) виплатити у визначений строк певну суму коштів векселетримачу (ремітенту).	
	26. <i>крос-дефолт</i>	26. Спосіб кредитування зовнішньоекономічних операцій, який полягає у придбанні форфейтером (комерційним банком чи спеціалізованою компанією) у експортера на умовах дисконту векселів, акцептованих імпортером чи інших експортних вимог без права регресу (зворотної вимоги)	
	27. <i>Лондонський клуб</i>	27. Ситуація, коли країна, спираючись на власні ресурси та економічний потенціал, виявляється хронічно неспроможною своєчасно та в повному обсязі виконувати свої міжнародні боргові зобов'язання.	
	28. <i>міжнародний комерційний кредит</i>	28. Критерій достатності золотовалютних резервів країни, відповідно до якої вони повинні перевищувати офіційний та офіційний гарантований короткостроковий зовнішній борг.	
	29. <i>міжнародний кредит</i>	29. Сума фінансових зобов'язань країни іноземним кредиторам, що підлягає погашенню в обумовлені терміни.	

№	Термін	Визначення	№
	30. міжнародний лівередж лізинг	30. Обіговий цінний папір, який засвідчує депонування грошових коштів і право вкладника на отримання депозиту і обумовлених в сертифікаті процентів у банку, що видав сертифікат.	
	31. міжнародний лізинг	31. Міжнародний кредит, що надають великі комерційні банки за рахунок ресурсів ринку євровалют зазвичай на тривалий термін і під плаваючі процентні ставки.	
	32. міжнародний фінансовий кредит	32. Активи у іноземній валюті (грошові кошти, чеки, векселі, акредитиви тощо) за допомогою яких здійснюються платежі та розрахунки за зобов'язаннями.	
	33. облігації Брейді	33. Валюта, розміщена на депозитах банків поза межами країни-емітента даної валюти.	
	34. овердрафт	34. Середньозважена процентна ставка за міжбанківськими кредитами, що надаються банками один одному, на різний час (від доби до року) у різній валюті на Лондонському міжбанківському ринку.	
	35. онкольний кредит	35. Базова, першокласна процентна ставка на ринках банківських кредитів у різних країнах; процентна ставка, за якою банки надають кредити своїм першокласним позичальникам, як правило великим корпораціям.	
	36. оперативний лізинг	36. Міжнародне рейтингове агентство, засноване у 1900 р., що здійснює дослідження і аналіз ризиків, присвоєння кредитних рейтингів.	
	37. офіційні міжнародні кредити	37. Дочірна компанія корпорації McGraw-Hill, що займається аналітичними дослідженнями фінансового ринку, і належить до трійки на найвпливовіших міжнародних рейтингових агентств.	

№	Термін	Визначення	№
	38. <i>Паризький клуб</i>	38. Фінансовий показник для потенційних інвесторів, що свідчить про ступінь кредитоспроможності (платоспроможності) (про ймовірність своєчасних виплат фінансових зобов'язань) підприємства, банку, регіону чи країни	
	39. <i>переказний вексель (тратта)</i>	39. Спосіб залучення банками фінансування через випуск цінних паперів, забезпечених банківськими кредитами (активами), що приносять дохід.	
	40. <i>роловерний єврокредит</i>	40. Узагальнюючий показник, який визначає основні умови кредитування і дозволяє оцінити ступінь пільговості кредиту - визначає відсоток втрат кредитора - яку частину платежів у рахунок погашення боргу недоотримає кредитор внаслідок надання кредиту (позики) на умовах більш пільгових, аніж комерційні.	
	41. <i>сек`юритизація банківських кредитів</i>	41. Неформальна організація, створена розвиненими країнами (Австралія, Австрія, Бельгія, Великобританія, Німеччина, Данія, Іспанія, Італія, Канада, Нідерланди, Норвегія, Португалія, США, Швейцарія, Швеція, Франція, Фінляндія і Японія) у 1956 р. для розв'язання проблем, що виникають у результаті неплатоспроможності країн-боржників.	
	42. <i>синдикований кредит</i>	42. Позики та кредити, надані країнам-реципієнтам державами та міжнародними організаціями, у яких грант-елемент становить не менше 25 %. позики та кредити, надані закордонними державами та міжнародними організаціями, у яких грант-елемент становить не менше 25 %.	
	43. <i>технічний дефолт</i>	43. Країна-кредитор, що надає іншій країні так звану офіційну допомогу розвитку, тт. позикові кошти на пільгових умовах або безоплатно.	

№	Термін	Визначення	№
	44. <i>транзитний лізинг</i>	44. Короткостроковий комерційний кредит, як правило, забезпечений казначейськими, комерційними цінними паперами та товарами, і який повинен погашатися позичальником на першу вимогу кредитора.	
	45. <i>факторинг</i>	45. Вид лізингової угоди, термін якої є коротший від амортизаційного періоду експлуатації обладнання	
	46. <i>фінансова допомога</i>	46. Угода між суб'єктами лізингу, що знаходяться під юрисдикцією різних країн, про оренду лізингоотримувачем заводу, промислових товарів, обладнання, нерухомості для використання їх у виробничих цілях, у той час як право власності на них належить лізингодавцю.	
	47. <i>форфейтинг</i>	47. Вид міжнародного лізингу, який передбачає, що лізингодавець покриває за рахунок своїх власних коштів лише частину капітальних витрат, пов'язаних із придбанням лізингового майна, а решту коштів надають інші фінансові інститути (банки, пенсійні фонди, страхові компанії), які стають учасниками лізингової угоди.	

👉Виберіть правильну відповідь.

1. Специфічною ознакою експортного кредиту є те, що:

- а) він має зв'язаний характер, т.т. позичальник не зобов'язаний використати отримані ресурси лише на визначені у кредитній угоді цілі;
- б) він створює умови прихованого субсидування імпорту;
- в) він передбачає надання державними банками субсидованих кредитів національним експортерам за ставкою, нижчою від ринкової;
- г) надання пільгових кредитів державними банками країни-експортера іноземним імпортерам для придбання товарів, виробниками яких є фірми країни-кредитора;
- д) правильні твердження в) і г).

2. *Яке твердження правильне:*

- а) бланковий кредит передбачає регулярний перегляд ставки відсотку відповідно до зміни вартості позикових коштів на міжнародному ринку капіталів;
- б) критичний рівень коефіцієнта обслуговування зовнішнього боргу дорівнює 1.
- в) основним елементом вартості міжнародного кредиту є процентна ставка, яка залежить в основному від процентних ставок за кредитами у країнах, що є провідними кредиторами;
- г) у 80-х рр.. ХХ ст. помітно зменшилась роль облігаційних позик як форми залучення фінансових ресурсів на міжнародному ринку капіталів.

3. *Якщо міжнародна рейтингова агенція «Standard & Poor`s» у 2014 р. присвоїла Швейцарії суверенний рейтинг AAA із прогнозом «стабільний», то це свідчить про:*

- а) високу конкурентоспроможність економіки та її резистентність до будь-яких зовнішніх фінансових збурень, низький рівень державного боргу,
- б) високу якість суверенних цінних паперів, що пропонують інвесторам на міжнародному ринку;
- в) кредитний рейтинг будь-якої швейцарської компанії, може перевищувати суверенний рейтинг Швейцарії;
- г) високу конкурентоспроможність економіки та її низьку резистентність до будь-яких зовнішніх фінансових збурень, та високий рівень зовнішньої заборгованість країни через зростання попиту інвесторів на її суверенні облігації на міжнародному фінансовому ринку.

4. *Ставка LIBOR – це:*

- а) середньозважена процентна ставка за міжбанківськими кредитами, що надаються банками один одному, на різний час у різній валюті на Лондонському міжбанківському ринку;
- б) середньозважена процентна ставка, за якою комерційні банки, що належать до Британської банківської асоціації приймають депозити від інших банків;
- в) середньозважена процентна ставка, за якою лондонські банки приймають євродепозити на міжбанківському ринку;
- г) базова ставка за кредитами небанківського сектору *London City*.

5. *EUROIBOR*-це:

- а) європейська процентна ставка за кредитами overnight в євро;
- б) європейська процентна ставка за кредитами в британських фунтах стерлінгів;
- в) середньозважена процентна ставка за міжбанківськими кредитами, що надаються в євро;
- г) процентна ставка, за якою одні першокласні банки позичають гроші в інших першокласним банків на Лондонському міжбанківському ринку.

■ **Задачі**

❶ Міжнародний валютний фонд надав пільгову позику країні Бідасії у розмірі 100 млн дол. строком на 2 років під 3 % річних. Угода передбачає погашення боргу рівними строковими виплатами. Відомо, що ринкова ставка для такої позики на міжнародному фінансовому ринку становить 10 % річних. Розрахувати грант-елемент (умовна сума втрат для кредитора – і, відповідно, вигода боржника) для цієї позики. Чи можна цю позику уважати фінансовою допомогою Бідасії?

❷ Визначити плату за факторингові послуги, якщо відомо, що факторингова компанія викупила рахунок- фактуру у підприємства-експортера на суму 150 тис дол.; плата за кредит визначена у розмірі 10% річних; середній термін обертання коштів у розрахунках з покупцями складає 20 днів; комісійна винагорода за факторингове обслуговування 5%.

❸ Українське підприємство укладає угоду фінансового лізингу обладнання на суму 100 тис. дол із іноземною лізинговою компанією. Лізингова компанія отримала кредит у іноземному банку на придбання цього обладнання під 8 % річних. Термін дії лізингової угоди – 10 років. Норма амортизаційних відрахувань 10 %. Комісійна винагорода лізингодавцю (лізингова маржа) становить 12% річних від балансової вартості лізингового майна. Щорічні страхові платежі за угодою страхування об'єкта лізингу становитимуть 7 %. Лізингоотримувач зобов'язується здійснювати лізингові платежі лізингодавцю щорічно рівними частинами, починаючи з першого року. Визначити суму щорічних лізингових платежів за цією лізинговою угодою.

МІЖНАРОДНА ТРУДОВА МІГРАЦІЯ

1. Причини та види міжнародної міграції робочої сили. Світовий ринок праці:

- а) сутність, причини та форми міжнародної трудової міграції.
Демографічні чинники міжнародної міграції;
- б) етапи розвитку міжнародної міграції трудових ресурсів;
- в) особливості формування та розвитку світового ринку праці. Попит і пропозиція на світовому ринку праці;
- г) види міграції.

2. Напрями, масштаби та наслідки міжнародної трудової міграції:

- а) основні напрями і масштаби міжнародної трудової міграції наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.;
- б) економічні і соціальні наслідки міжнародної трудової еміграції.
Відплив умів;
- в) економічні і соціальні наслідки міжнародної трудової імміграції.

3. Регулювання міжнародної трудової міграції:

- а) методи та рівні регулювання міграції трудових ресурсів;
- б) регулювання Міжнародною організацією праці міжнародних міграційних процесів;
- в) Україна у світових міграційних процесах.

Література

1. Міжнародна економіка: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / [Козак Ю.Г., Лук'яненко Д.Г., Макогон Ю.В. та ін.]; За ред. Ю.Г. Козака, Д.Г. Лук'яненка, Ю.В. Макогона [3-тє вид.] – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 560 с. – С. 313-342.
2. Міжнародна економіка: навч. посіб. / За ред. Г.Е. Гронтковської / Г.Е. Гронтковська, О.І. Ряба, А.М. Венцурик, О.І. Красновська. – К. : “Центр учбової літератури”, 2014. – 384 с. – С. 95-122.
3. Krugman P. International Economics: Theory and Policy, 10th Edition / Paul R. Krugman, Maurice Obstfeld, Marc Melitz. – Prentice Hall, 2015. – P.181-190.

? *Контрольні запитання*

1. Які основні показники міжнародної трудової міграції?
2. У чому полягають економічні наслідки міграції для міжнародної економіки?
3. Які показники, пов'язані з міжнародною міграцією робочої сили, відображають у платіжному балансі країни?
4. Що розуміють під чинниками попиту і пропозиції на світовому ринку праці?
5. Які країни та регіони світу є нині основними точками тяжіння мігрантів з-за кордону?
6. Які наслідки еміграції для економіки-експортера робочої сили?
7. Які найбільш бажані категорії іммігрантів для більшості приймаючих країн?
8. Які наслідки імміграції для країни-імпортера робочої сили?
9. Які способи державного регулювання імміграції?
10. Як держава як економічний суб'єкт може стимулювати рееміграцію?
11. Яка роль Міжнародної організації праці у регулюванні міжнародних міграційних процесів?
12. Які чинники призвели до посилення участі України у світових міграційних процесах наприкінці ХХ – початку ХХІ ст.?

Впишіть номер визначення кожного терміна

№	Термін	Визначення	№
	<i>1. міжнародна трудова міграція</i>	1. Переміщення працездатного населення з однієї країни в іншу в пошуках роботи або кращих умов проживання.	
	<i>2. імміграція</i>	2. Прибуття працездатного населення в країну з-за її меж. / Міжнародні потоки прибуття робочої сили.	
	<i>3. еміграція</i>	3. Вибуття працездатного населення з країни до інших країн. / Міжнародні потоки вибуття робочої сили.	
	<i>4. міграційне сальдо</i>	4. Різниця між імміграцією в країну та еміграцією з країни.	
	<i>5. вплив умів</i>	5. Вибуття висококваліфікованої робочої сили з країни до інших країн.	

№	Термін	Визначення	№
	<i>6. рееміграція</i>	6. Повернення емігрантів на Батьківщину на постійне місце проживання.	
	<i>7. легальна міграція</i>	7. Переміщення населення з однієї країни в іншу в пошуках роботи або кращих умов проживання згідно з чинним національним та міжнародним законодавством.	
	<i>8. нелегальна міграція</i>	8. Заборонене законом переміщення населення з однієї країни в іншу в пошуках роботи або кращих умов проживання.	
	<i>9. тимчасова міграція</i>	9. Міжнародний рух людських ресурсів, пов'язаний із роботою за кордоном за контрактом на певний термін.	
	<i>10. постійна міграція</i>	10. Переміщення населення з однієї країни в іншу на постійне місце проживання.	
	<i>11. сезонна міграція</i>	11. Міжнародний рух робочої сили, пов'язаний із веденням сільськогосподарських чи будівельних робіт.	
	<i>12. маятникова міграція</i>	12. Щоденний перетин кордону працездатним населенням для роботи у сусідній країні.	
	<i>13. коефіцієнт народжуваності</i>	13. Кількість народжуваних на 1000 осіб населення у країні за рік.	
	<i>14. коефіцієнт смертності</i>	14. Кількість смертей на 1000 осіб населення у країні за рік.	
	<i>15. коефіцієнт природного приросту населення</i>	15. Різниця між коефіцієнтом народжуваності та коефіцієнтом смертності у країні.	
	<i>16. дохід на працю</i>	16. Заробітна плата та інші трудові доходи, зароблені резидентами за кордоном за певний проміжок часу, як правило, за рік.	

№	Термін	Визначення	№
	17. трансфери мігрантів	17. Ринкова вартість майна мігрантів, яке вони перевозять зі собою, переміщуючись до іншої країни.	
	18. грошові перекази працівників-мігрантів	18. Перекази грошей та товарів мігрантами своїм родичам, які залишилися на Батьківщині.	
	19. державна імміграційна політика	19. Заходи уряду, спрямовані на регулювання прибуття працездатного населення в країну з-за її меж.	
	20. державна еміграційна політика	20. Заходи уряду, покликані впливати на вибуття працездатного населення з країни до інших країн.	

👉 Виберіть правильну відповідь.

1. Громадянин України Іванів, який залишив Батьківщину та отримав дозвіл на постійне місце проживання у Канаді, є:

- а) емігрантом у Канаді та іммігрантом в Україні;
- б) іммігрантом у Канаді та емігрантом в Україні;
- в) туристом;
- г) емігрантом в обох країнах;
- д) особою без громадянства.

2. До позаекономічних чинників міжнародної міграції належить:

- а) диференціація вартості робочої сили в межах окремих країн;
- б) стан національного ринку праці;
- в) дискримінація людей за національними та расовими ознаками;
- г) структурна перебудова економіки;
- д) усі відповіді правильні.

3. Переміщення робочої сили з вітчизняної до іншої економіки:

- а) веде до зростання граничного продукту праці у вітчизняній економіці;
- б) веде до зростання доходів власників землі у вітчизняній економіці;
- в) відбувається лише тоді, коли граничний продукт праці більший у вітчизняній економіці, ніж у іншій економіці;
- г) веде до зростання граничного продукту праці в іншій економіці;
- д) веде до незмінного граничного продукту землі в обох економіках.

4. Рееміграцією робочої сили називають:

- а) виїзд працездатного населення з країни за кордон;

- б) в'їзд працездатного населення в країну з інших країн;
- в) щоденні поїздки працездатного населення до місця роботи за кордон;
- г) повернення емігрантів на Батьківщину для постійного проживання.

5. *Відплив умів – це:*

- а) виїзд працездатного населення з країни за кордон;
- б) в'їзд працездатного населення в країну з інших країн;
- в) повернення емігрантів на Батьківщину для постійного проживання;
- г) переміщення працездатного населення через кордони національних економік зі зміною місця постійного проживання або періодичним поверненням до нього;
- д) усі відповіді неправильні.

СВІТОВА ВАЛЮТНА СИСТЕМА

1. Валюта, валютний курс та валютна система:

- а) суть валюти та її види. Резервні валюти;
- б) валютний курс. Номінальні та реальні валютні курси. Ефективні валютні курси;
- в) фіксовані і плаваючі валютні курси. Чинники, що визначають плаваючий валютний курс;
- г) еластичність попиту на іноземну валюту та її пропозиції.

2. Валютний ринок і валютні операції:

- а) валютний ринок та його учасники. Форми торгівлі валютою;
- б) типи угод на валютному ринку. Основні валютні операції;
- в) арбітраж. Валютні ризики;
- г) валютна політика та її основні варіанти.

3. Еволюція світової валютної системи:

- а) основні елементи міжнародної валютної системи;
- б) система золотого стандарту. Монетний паритет;
- в) Бретон-Вудська валютна система. Регульовано-фіксовані курси;
- г) Ямайська валютна система. Вільне і кероване плавання валюти;
- д) Європейська валютна система.

Література

- 1. Міжнародна економіка / За ред. Г. Е. Гронтковської / Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – С. 185-209, 241-263.
- 2. Міжнародна економіка / За ред. Ю.Г. Козака, Д.Г. Лук'яненка, Ю.В. Макогона [3-тє вид.] – К.: Центр учбової літератури, 2009. – С.427-480.
- 3. Козик В.В., Панкова Л.А., Даниленко Н.Б. Міжнародні економічні відносини. Навчальний посібник. – К.: Знання, 2013. – С.
- 4. Krugman P. International Economics: Theory and Policy, 10th Edition / Paul R. Krugman, Maurice Obstfeld, Marc Melitz. – Prentice Hall, 2015. – P. 374-408, 570-626.

[?] Контрольні запитання

1. Що означає вільно конвертована валюта та частково конвертована валюта?
2. Як обчислюють номінальний ефективний і реальний ефективний валютні курси?
3. Якими основними способами встановлюють обмежено гнучкий валютний курс?
4. Що визначає попит і пропозицію на іноземну валюту?
5. Як визначається рівноважний валютний курс?
6. Як відбувається адаптація валютного курсу в умовах плаваючого та фіксованого валютного курсу?
7. У чому полягає відмінність між знеціненням валюти та її девальвацією?
8. Як зростання або зниження валютного курсу впливає на ціни вітчизняних та іноземних товарів?
9. Як вимірюється еластичність попиту і пропозиції іноземної валюти і чому вона важлива для економічної політики?
10. У чому сутність теорії паритету купівельної спроможності?
11. Які основні особливості Європейської валютної системи?
12. Що таке валютна позиція? Які основні види валютної позиції?

Впишіть номер визначення кожного терміна

№	Термін	Визначення	№
	<i>1. валютний курс</i>	1. Узгоджений курс, за яким обмінюють валюти в певний момент у майбутньому, більш ніж через три дні після досягнення угоди про курс.	
	<i>2. пряме котування</i>	2. Номінальний валютний курс з урахуванням змін рівня цін у своїй країні й у тій країні, до валюти якої котується національна валюта.	
	<i>3. зворотне (непряме) котування</i>	3. Індекс валютного курсу, розрахований як співвідношення між національною валютою і валютами інших країн, зваженими відповідно до частки цих країн у валютних операціях певної країни.	

№	Термін	Визначення	№
	<i>4. крос-курс</i>	4. Політика керування валютним курсом за допомогою валютних інтервенцій, що передбачають купівлю або продаж іноземної валюти.	
	<i>5. спот-курс</i>	5. Визначені межі коливання валютного курсу, які держава зобов'язується підтримувати.	
	<i>6. форвардний курс</i>	6. Зниження вартості валюти за режиму плаваючого валютного курсу.	
	<i>7. реальний валютний курс</i>	7. Біржові валютні угоди про постачання обумовленої суми іноземної валюти у визначений угодою термін після її укладення, за курсом, зафіксованим на момент її укладення (більш, як через два робочих дні після її укладення).	
	<i>8. номінальний ефективний валютний курс</i>	8. Зниження державою курсу валюти або центрального паритету за режиму фіксованого валютного курсу.	
	<i>9. реальний ефективний валютний курс</i>	9. Компенсаційні дії учасника валютного ринку для мінімізації втрат від несприятливої зміни валютного курсу.	
	<i>10. фіксований валютний курс</i>	10. Номінальний ефективний валютний курс з поправкою на зміну рівня цін або інших показників витрат виробництва, який показує динаміку реального валютного курсу певної країни до валют країн — основних торговельних партнерів.	
	<i>11. валютне правління</i>	11. Ціна одиниці національної валюти в одиницях іноземної валюти.	
	<i>12. плаваючий валютний курс</i>	12. Різниця між курсами продавця та покупця за валютними операціями.	
	<i>13. кероване плавання</i>	13. Співвідношення між двома валютами, що розраховують опосередковано, за допомогою валюти третьої країни (наприклад, долара США).	
	<i>14. валютний коридор</i>	14. Курс, що вільно змінюється під впливом попиту і пропозиції, на який держава може за певних умов впливати через валютні інтервенції.	

№	Термін	Визначення	№
	<i>15. знецінення валюти</i>	15. Фіксація курсу національної валюти до іноземної, причому випуск національної валюти цілком забезпечений запасами іноземної (резервної) валюти.	
	<i>16. девальвація валюти</i>	16. Офіційно встановлене співвідношення між національними валютами, яке допускає тимчасове відхилення від нього в той чи інший бік не більше ніж на 2,25 %.	
	<i>17. ф'ючерсні операції</i>	17. Курс, за яким обмінюють валюти протягом не більше двох робочих днів з моменту досягнення угоди про курс.	
	<i>18. спред</i>	18. Ціна одиниці іноземної валюти, виражена в одиницях національної валюти.	
	<i>19. арбітраж</i>	19. Ціна грошової одиниці однієї країни, виражена у грошових одиницях інших країн.	
	<i>20. хеджування</i>	20. Операція, що передбачає купівлю валюти або іншого активу (товару, цінних паперів) на одному ринку, її негайний продаж на іншому ринку і отримання прибутку через відмінність ціни купівлі і ціни продажу.	
	<i>21. валютне котування</i>	21. Підтримка фіксованого валютного курсу між обмеженою групою країн і плаваючого валютного курсу з іншими країнами.	
	<i>22. номінальний валютний курс</i>	22. Курс, який формується у результаті взаємодії попиту на іноземну валюту з її пропозицією.	
	<i>23. оптимальний валютний простір(зона)</i>	23. Різке зростання пропозиції національної валюти (попиту на іноземну валюту) на ринку в період ослаблення її курсу, що призводить до втрати валютних резервів країни у випадку спроб підтримати валютний курс, що падає.	
	<i>24. рівноважний валютний курс</i>	24. Відносна ціна двох валют, тобто ціна одиниці національної валюти, виражена в одиницях іноземної валюти.	
	<i>25. спекулятивна атака</i>	25. Умови, що передбачають можливість перегляду окремих статей, положень договору за згодою сторін для зниження взаємного ризику, запобігання втратам.	

№	Термін	Визначення	№
	<i>26. валютний ризик</i>	26. Купівля-продаж центральним банком іноземної валюти для впливу на курс національної валюти та його зміну.	
	<i>27. захисні застереження</i>	27. Строкова позабіржова валютна угода про купівлю-продаж валюти у майбутньому за визначеним валютним курсом.	
	<i>28. валютна політика</i>	28. Угода, що дає право купити чи продати валюту в майбутньому за курсом, зафіксованим у момент укладення угоди, за умови сплати невеликої премії.	
	<i>29. валютна інтвенція</i>	29. Валютна операція, яка об'єднує купівлю-продаж на умовах негайного постачання з одночасною зустрічною угодою на конкретний термін і тими самими валютами.	
	<i>30. форвардна угода</i>	30. Показник, що характеризує чутливість попиту на імпорт (попиту на іноземну валюту) до зміни валютного курсу на 1%.	
	<i>31. опціон</i>	31. Сукупність заходів (економічних, політичних, правових, організаційних), які вживають державні органи, центральні банки та міжнародні валютно-фінансові організації у сфері валютних відносин.	
	<i>32. своп</i>	32. Ризик, що виникає у зв'язку з використанням кількох валют у міжнародних операціях.	
	<i>33. еластичність попиту на експорт</i>	33. Фіксування (встановлення) курсу національної грошової одиниці стосовно іноземних грошових одиниць.	
	<i>34. еластичність попиту на імпорт</i>	34. Показник, що характеризує чутливість попиту на експорт (пропозиції іноземної валюти) до зміни валютного курсу на 1%.	
	<i>35. резервна валюта</i>	35. Міжнародна валютна система з практично фіксованими валютними курсами, що встановлювались на основі монетного паритету.	
	<i>36. Ямайська система</i>	36. Міжнародна валютна система з регульовано-фіксованими валютними курсами, що встановлювались на підставі номінального золотого вмісту грошових одиниць.	

№	Термін	Визначення	№
	37. <i>золотий стандарт</i>	37. Міжнародна валютна система з незалежним або керованим плаванням валют.	
	38. <i>Бреттон-Вудська система</i>	38. Вільно конвертована валюта, в якій центральні банки інших країн нагромаджують та зберігають резерви для здійснення міжнародних розрахунків.	

📌 Виберіть правильну відповідь

1. *За умов, коли знецінення національної валюти не компенсується підвищенням загального рівня цін у країні, можна простежувати такі наслідки:*
  - а) імпорт дорожчає;
  - б) імпорт дешевшає;
  - в) експорт дорожчає для іноземців;
  - г) очікують збільшення дефіциту платіжного балансу.
2. *Який чинник, за інших рівних умов, спричинить зниження валютного курсу національної валюти:*
  - а) прискорення інфляції у країні;
  - б) прискорення інфляції в торговельних партнерів;
  - в) збільшення пропозиції грошей в інших країнах;
  - г) зростання національного обсягу виробництва.
3. *Який чинник, за інших рівних умов, спричиняє зростання валютного курсу національної валюти:*
  - а) прискорення інфляції у країні;
  - б) зростання пропозиції грошей у країні;
  - в) зростання національного обсягу виробництва;
  - г) зростання ВВП іншої країни.
4. *Якщо реальний обмінний курс гривні зростає, то:*
  - а) імпортні товари дешевшають для українських громадян;
  - б) зменшується вітчизняний чистий експорт;
  - в) скорочуються довгострокові інвестиції в Україну;
  - г) усі твердження правильні.
5. *Форвардні угоди на валютному ринку:*
  - а) зазвичай укладають на 1, 2, 3, 6 та 12 місяців;
  - б) є необов'язковими для виконання;

- в) передбачають попередню плату за їхнє укладання;
 г) усі твердження неправильні.

■ Задачі

❶ Як вплине на торговельний баланс країни 10-відсоткове знецінення її валюти, якщо:

- а) $r_x > 0$, $r_{IT} = 1$ (r_x — еластичність попиту на експорт, r_{IT} — еластичність попиту на імпорт);
 б) $r = 0$, $r_{IT} < 1$;
 в) $r = 0$, $r_{IT} = 1$.

❷ Відомі валютні курси 0,6910£/\$ та 0,7550€/\$.
 Визначити валютний крос-курс €/£.

Нехай ринковий валютний курс дорівнює 1,0930 €/£. Чи існують можливості для здійснення арбітражних операцій? Опишіть послідовність операцій та визначте прибуток.

❸ Спот-курс дорівнює 1,4465 \$/£. Процентна ставка за тримісячними кредитами/депозитами у доларах становить 3,6% річних, за тримісячними кредитами/депозитами у фунтах – 2,4% річних.

Визначте 3-місячний форвардний курс.

❹ Андрій планує влітку відпочити в Болгарії, але в Україні він не зумів придбати готівкову валюту (лев). Які операції на валютному ринку України та Болгарії йому потрібно виконати, щоб отримати найбільшу вигоду від конвертації?

	Курс <i>bid</i>	Курс <i>ask</i>
<i>EUR/UAH</i>	22.50	24.50
<i>EUR/BGN</i>	1.93	1.95
<i>BGN/UAH</i>	13,00	13,50

5 На підставі даних таблиці визначити ефективний обмінний курс гривні у 2015 р.

	Росія	Китай	Німеччина	Польща	Білорусь	Туреччина	Італія
Номінальний обмінний курс у 2014 р. (європейське числення)	0,2513	1,30	24,61	6,14	0,0009	10,61	24,61
Номінальний обмінний курс у 2015 р. (європейське числення)	0,3110	1,93	26,72	6,42	0,0012	15,71	26,72
Оборот зовнішньої торгівлі з Україною у 2015 р., млрд грн	12000	8000	7000	6000	6000	5000	4000

МІЖНАРОДНІ РОЗРАХУНКИ ТА ПЛАТІЖНИЙ БАЛАНС

1. Міжнародні розрахунки та їх основні форми:

- а) суть, види та форми міжнародних розрахунків;
- б) валютні кліринги та їх форми;
- в) ризики при міжнародних розрахунках і методи їх оптимізації;
- г) оподаткування в системі міжнародних відносин.

2. Виникнення і розвиток балансів міжнародних розрахунків:

- а) суть і види балансів міжнародних розрахунків;
- б) платіжний баланс і його структура. Принцип подвійного запису. Рівновага платіжного балансу.
- в) класифікація статей платіжного балансу за методикою МВФ від 2013 р. (*ВРМ – 6*).

3. Стан платіжного балансу та його регулювання:

- а) чинники, що впливають на стан платіжного балансу;
- б) оцінка позиції платіжного балансу;
- в) врівноваження платіжного балансу. Роль МВФ;
- г) платіжний баланс України, його стан та структура.

Література

1. Аналітична економія: макроекономіка і мікроекономіка: Кн.1 / За ред. С.Панчишина і П.Островерха. – К.: Знання, 2013. – С. 273-280.
2. Козак Ю. Г., Лук'яненко Д. Г., Макогон Ю. В. та ін. Міжнародна економіка: Навч. посібник. – Вид. 2-ге, перероб. та доп. – К.: Центр навчальної літератури, 2009. – С.448-475.
3. Гронтковська Г.Е. Ряба О.І., Венцурик А.М., Красновська О.І. Міжнародна економіка: Навч. посіб. / За ред. Г.Е. Гронтковської К.: Центр учбової літератури, 2014. – С. 210-218.
4. Krugman P. International Economics: Theory and Policy, 10th Edition / Paul R. Krugman, Maurice Obstfeld, Marc Melitz. – Prentice Hall, 2015. – P.345-369.

? Контрольні запитання

1. Які основні форми міжнародних розрахунків? У чому їх специфіка?
2. Які основні комерційні документи використовують у міжнародних розрахунках?
3. У якому порядку реалізується акредитив? Які види акредитивів використовують?
4. У чому суть інкасової форми розрахунків?
5. У чому суть чекових та вексельних розрахунків? Схема вексельного розрахунку?
6. Що розуміють під валютним клірингом?
7. Які ризики можуть виникати у міжнародних розрахунках? Які відомі методи їх оптимізації?
8. Що означає система подвійного запису при складанні платіжного балансу?
9. Які основні розділи платіжного балансу?
10. Що відображають у статті платіжного балансу «Помилки та упущення»?
11. Які чинники впливають на стан платіжного балансу?
12. Які основні сфери використання даних платіжного балансу?

Впишіть номер визначення кожного терміна

№	Термін	Визначення	№
	<i>1. міжнародні розрахунки</i>	1. Рахунок банку-кореспондента, відкритий у вітчизняному банку (рахунок нерезидента в банку резидента).	
	<i>2. зовнішньоекономічний договір (контракт)</i>	2. Комерційний документ, який містить відомості про ціну товару, але не використовується для здійснення розрахунків за товар (бартер, консигнація, ордерні поставки, давальницька сировина, готова продукція, виставки, ярмарки).	
	<i>3. рахунок-фактура (інвойс)</i>	3. Доручення комерційного банку своєму банку-кореспонденту сплатити відповідну суму грошей на прохання і за рахунок переказника іноземному отримувачу із зазначенням способу відшкодування банку-платнику сплаченої ним суми.	

№	Термін	Визначення	№
	4. <i>банківський переказ</i>	4. Тверде зобов'язання банку-емітента сплатити кошти в порядку і в терміни, визначені умовами акредитива, якщо передбачені документи подані в банк, вказаний в акредитиві, або банк-емітент і дотримані терміни й умови акредитива (не може бути змінений або анульований без попередньої згоди на те бенефіціара і банку-емітента).	
	5. <i>рахунок-проформа</i>	5. Угода між урядами двох та більше країн про обов'язковий взаємний залік угод та зобов'язань.	
	6. <i>кореспондентська угода</i>	6. Акредитиви, за яких у банку заявника бронюються грошові кошти на окремому аналітичному рахунку "Розрахунки за допомогою акредитивів" відповідного балансового рахунка.	
	7. <i>кореспондентський рахунок</i>	7. Безумовна пропозиція однієї особи, адресована іншій, сплатити в призначений термін третій особі певну грошову суму.	
	8. <i>рахунок "ностро"</i>	8. Акредитиви, за яких у банку заявника грошові кошти на окремому аналітичному рахунку "Розрахунки за допомогою акредитивів" не бронюються, а оплата за акредитивом, у разі тимчасової відсутності коштів на рахунку платника, гарантується банком-емітентом за рахунок банківського кредиту, про що між банком і заявником укладається договір гарантії.	
	9. <i>рахунок "лоро"</i>	9. Документ, який супроводжує переміщення товарів через митні кордони, вказує їхню вартість та дозволяє їх ідентифікувати. Є основою визначення митної вартості товару та взаєморозрахунків контрагентів.	
	10. <i>акредитив</i>	10. Кореспондентський рахунок, відкритий вітчизняним банком у іноземному банку-кореспонденті (рахунок резидента в банку нерезидента).	

№	Термін	Визначення	№
	<i>11. акредитив безвідзивний</i>	11. Форма розрахунків, за якою банк інкасує суму, яку має заплатити покупець продавцю проти надання відповідних документів.	
	<i>12. акредитив відзивний</i>	12. Імпортер отримує можливість не тільки одержати товар, але й здійснити його продаж до надання оплати) - метод платежу, за яким продавець відправляє рахунок-фактуру покупцеві, який має заплатити у визначений час після її отримання (ніякого документарного підтвердження, використовується тільки з філіями та іншими підрозділами).	
	<i>13. акредитив покритий</i>	13. Спеціальний документ, який містить письмове розпорядження банку видати (перерахувати) вказану в ньому суму грошей з поточного рахунку особи, яка підписала чек.	
	<i>14. акредитив непокритий</i>	14. Боргове зобов'язання однієї особи сплатити вказану суму іншій особі.	
	<i>15. інкасо</i>	15. Матеріально оформлена угода двох або більше суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та їх іноземних контрагентів та спрямована на встановлення, зміну або припинення їх взаємних прав та обов'язків у зовнішньоекономічній діяльності.	
	<i>16. відкритий банківський рахунок</i>	16. Комерційний документ, який містить відомості про ціну товару, але не використовується для здійснення розрахунків за товар (бартер, консигнація, ордерні поставки, давальницька сировина, готова продукція, виставки, ярмарки).	
	<i>17. чек</i>	17. Рахунок для обліку розрахунків, які виконує одна банківська установа за дорученням і за рахунок іншої банківської установи на підставі укладеної кореспондентської угоди.	

№	Термін	Визначення	№
	<i>18. вексель простий (соло-вексель)</i>	18. Форма розрахунків, при якій банк-емітент за дорученням свого клієнта (заявника акредитива) зобов'язаний здійснити платіж третій особі (бенефіціару) за поставлені товари, виконані роботи або надані послуги, а також надати повноваження іншому (виконуючому) банку здійснити цей платіж на умовах, вказаних заявником у заяві на виставлення акредитива.	
	<i>19. вексель переказний (тратта)</i>	19. Угода між двома чи кількома банками про здійснення розрахунків і платежів одним із них за дорученням іншого.	
	<i>20. міжнародний валютний кліринг</i>	20. Може бути змінений або анульований банком-емітентом на вимогу заявника або з власної ініціативи без попереднього повідомлення бенефіціара.	
	<i>21. платіжний баланс</i>	21. Рух вимог і зобов'язань, що виникають у зв'язку з рухом реальних потоків.	
	<i>22. баланс офіційних розрахунків</i>	22. Такі інвестиції, коли іноземний інвестор володіє десятьма і більше відсотками звичайних акцій акціонерного товариства.	
	<i>23. резервні активи</i>	23. Міжнародна інвестиційна позиція країни, коли зобов'язання резидентів решті світу перевищують їхні активи за кордоном.	
	<i>24. прямі інвестиції</i>	24. Різниця між доходами, отриманими резидентами країни за кордоном, і доходами, які виплачені у країні нерезидентам.	
	<i>25. односторонні перекази</i>	25. Сальдо статті „Резервні активи”.	
	<i>26. реальні потоки</i>	26. Міжнародна грошова одиниця, яка існує у вигляді записів на рахунках країн-членів МВФ.	
	<i>27. чистий кредитор</i>	27. Суворо визначені активи, що перебувають у власності або під контролем центрального банку.	

№	Термін	Визначення	№
	28. <i>кредит</i>	28. Зовнішньоекономічні операції, що не супроводжуються зустрічним потоком цінностей, а є просто одностороннім безкоштовним переданням товарів чи наданням неоплатних послуг.	
	29. <i>чистий боржник</i>	29. Рух товарів, послуг, матеріальних або інших нефінансових активів.	
	30. <i>фінансові потоки</i>	30. Підрозділ платіжного балансу, в якому відображають вплив за межі країни цінностей, які компенсуються зворотним потоком цінностей до країни.	
	31. <i>дебет</i>	31. Золотий запас країни.	
	32. <i>СПЗ(спеціальні права запозичення)</i>	32. Систематизований запис усіх міжнародних операцій резидентів країни з нерезидентами за певний відтинок часу, – як правило, як рік.	
	33. <i>чисті факторні доходи</i>	33. Міжнародна інвестиційна позиція країни, коли зовнішні активи резидентів країни перевищують їхні зобов'язання решті світу.	
	34. <i>поточний рахунок</i>	34. Підрозділ платіжного балансу, в якому відображають надходження в країну від нерезидентів цінностей, що компенсується впливом цінностей за межі країни.	
	35. <i>монетарне золото</i>	35. Основний розділ платіжного балансу, в якому записано статистичні дані про рух між країною та рештою світу реальних ресурсів – товарів, послуг та доходів.	

👉 Виберіть правильну відповідь

1. У підрозділі “Кредит” платіжного балансу країни заносять операції, крім:

- а) експорт товарів і послуг;
- б) отриманий з-за кордону дохід на фактори виробництва;
- в) збільшення прямих інвестицій нерезидентів в економіку країни;
- г) збільшення інвестицій резидентів за кордоном;
- д) зменшення прямих інвестицій резидентів за кордоном.

2. У підрозділі “Дебет” платіжного балансу країни заносять операції, крім:

- а) імпорт товарів і послуг;
- б) виплачений на іноземні фактори виробництва дохід;
- в) збільшення інвестицій резидентів за кордоном;
- г) перекази, зроблені резидентами нерезидентам;
- д) збільшення прямих інвестицій нерезидентів в економіку країни.

3. Поточний рахунок платіжного балансу країни містить статті, крім:

- а) доходи від факторних послуг;
- б) експорт товарів і послуг;
- в) імпорт товарів і послуг;
- г) поточні перекази;
- д) перекази капіталу.

4. Яке твердження неправильне:

- а) платіжний баланс – це систематизований запис усіх міжнародних операцій резидентів країни з нерезидентами за певний проміжок часу, – як правило, за рік;
- б) резервні активи – це суворо визначені активи, що перебувають у власності або під контролем центрального банку країни;
- в) портфельні інвестиції – це такі інвестиції, коли іноземний інвестор володіє десятьма і більше відсотками звичайних акцій акціонерного товариства;
- г) поточний рахунок – це основний розділ платіжного балансу, в якому записано статистичні дані про рух між країною та рештою світу реальних ресурсів – товарів, послуг та доходів;
- д) спеціальні права запозичення – це міжнародна грошова одиниця, яка існує у вигляді записів на рахунках країн – членів МВФ.

5. Що не обліковується у поточному рахунку платіжного балансу:

- а) імпорт послуг;
- б) дивіденди, сплачені нерезидентам на належні їм акції;
- в) експорт товарів;
- г) технічна допомога, отримана з-за кордону;
- д) продаж авторських прав нерезидентам.

■ *Задача*

❶ Економіку Багатії характеризують такі параметри:

- експорт товарів становить 850;
- імпорт товарів становить 820;
- резиденти Багатії отримують доходи від закордонних інвестицій у сумі 20;
- видатки резидентів Багатії на туризм 350;
- доходи Багатії від туризму дорівнюють 280;
- Багатія виплачує іноземним інвесторам доходи на фактори виробництва у сумі 200;
- перекази капіталу, отримані резидентами Багатії 1;
- перекази капіталу резидентами Багатії нерезидентам 2;
- прямі інвестиції нерезидентів в економіку Багатії 200;
- прямі інвестиції резидентів Багатії за кордоном 220.

Обчисліть сальдо поточного рахунку, сальдо поточного рахунку і рахунку капіталу.

Визначте зміни величини офіційних золотовалютних резервів країни.

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІЧНА ІНТЕГРАЦІЯ

1. **Становлення, форми та ефекти міжнародної економічної інтеграції:**
  - а) суть та завдання міждержавної інтеграції;
  - б) чинники розвитку міжнародної економічної інтеграції;
  - в) форми та особливості регіональної економічної інтеграції;
  - г) ефекти міжнародної економічної інтеграції;
  - д) перспективи глобальної інтеграції.
2. **Утворення та розвиток європейської економічної інтеграції:**
  - а) етапи формування Європейського Союзу;
  - б) спільні економічні та фінансові інститути;
  - в) наднаціональні політичні органи;
  - г) інтеграція України у Європейський Союз.
3. **Інтеграційні процеси у Північній і Латинській Америці, Азії та Африці:**
  - а) Північноамериканська угода про вільну торгівлю (НАФТА). США у світових інтеграційних процесах;
  - б) економічна інтеграція у Латинській Америці;
  - в) потенціал та особливості регіональної інтеграції країн Азії;
  - г) взаємозв'язки країн та інтеграційні процеси в Африці.

Література

1. Міжнародна економіка: навч. посіб. / За ред. Г. Е. Гронтковської/ Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 384 с. – С. 288-330.
2. Міжнародна економіка: підручник / [Козак Ю. Г., Лук'яненко Д. Г., Макогон Ю. В. та ін.]; За ред. Ю. Г.Козака, Д. Г. Лук'яненка, Ю. В. Макогона [3-тє вид.]. – К. : «Центр учбової літератури», 2009. – 560 с. – С. 113-158, 386-404, 425-451.
3. Krugman P. International Economics: Theory and Policy, 10th Edition / Paul R. Krugman, Maurice Obstfeld, Marc Melitz. – Prentice Hall, 2015. – P.668-697.

? *Контрольні запитання*

1. Що спричинює розвиток міжнародної економічної інтеграції?
2. Які відмінності існують між кооперацією, міжнародним економічним співробітництвом та міжнародною економічною інтеграцією?
3. Які методи міжнародної економічної інтеграції переважають у
4. Які вигоди і втрати України від вступу до Європейського Союзу?
5. Які етапи в розвитку європейської інтеграції можна виокремити?
6. Які негативні ефекти економічної інтеграції можуть проявлятися у тривалому періоді?
7. Які особливості інтеграційних процесів у Латинській Америці?
8. У чому головна відмінність між ринково-інституційною та структуралістською теорією економічної інтеграції?
9. Які два основні методи здійснення економічної інтеграції застосовують у світовій практиці? Які інтеграційні методи переважають у різних регіонах світу на сучасному етапі?
10. Як протікають регіональні інтеграційні процеси у Африці?
11. Які моделі розвитку європейських інтеграційних процесів розглядають сучасні економісти?
12. Який вплив чинять розвинуті країни на інтеграційні процеси в Азійсько-Тихоокеанському регіоні?

Впишіть номер визначення кожного терміна

№	Термін	Визначення	№
	<i>1. валютний союз</i>	1. Процес посилення всесвітньої економічної інтеграції, головними рушійними силами якого є лібералізація міжнародної торгівлі та руху капіталу; зростання темпів технологічного прогресу, формування інформаційного суспільства та дерегулювання.	
	<i>2. глобалізація</i>	2. Процес взаємодії окремих фірм певних країн на основі поглиблення міжнародного поділу праці та посилення коопераційних зв'язків між ними.	

№	Термін	Визначення	№
	<i>3. економічний регіоналізм (макроінтеграція)</i>	3. Процес формування об'єднань держав (країн) та узгодження їх національних політик, який передбачає укладання інтеграційних угод між державами певного регіону для створення спільного економічного простору.	
	<i>4. економічний союз</i>	4. Спосіб реалізації міжнародної економічної інтеграції (інтеграційного процесу) головними інструментами якого є адміністративні заходи та акції, що регламентують обмін товарами та послугами у межах певного економічного простору.	
	<i>5. ефект відхилення торгівлі</i>	5. Спосіб реалізації міжнародної економічної інтеграції (інтеграційного процесу), головним інструментом якого є лібералізація економіки і зовнішньої торгівлі, і який обмежує застосування адміністративних заходів, забезпечує вільний обмін товарами між країнами у межах певного економічного простору.	
	<i>6. ефект створення торгівлі</i>	6. Перший етап економічної інтеграції — угода, відповідно до якої дві або декілька країн зменшують митні тарифи з імпорту товарів у взаємній торгівлі між собою, зберігаючи рівень тарифів у торгівлі з іншими країнами.	
	<i>7. Європейська асоціація вільної торгівлі</i>	7. Форма міжнародної регіональної економічної інтеграції, яка передбачає усунення обмежень у взаємній торгівлі країн-учасниць із одночасним збереженням власної системи квот і мита на торгівлю з іншими країнами.	
	<i>8. зона вільної торгівлі</i>	8. Вища форма міжнародної регіональної економічної інтеграції, за якої країни учасниці інтеграційного угруповання не лише скасовують обмеження на взаємну торгівлю, але й провадять спільну зовнішньоторговельну політику щодо решти світу.	

№	Термін	Визначення	№
	9. <i>інституційний метод інтеграції</i>	9. Форма функціонування інтеграційного об'єднання, яка передбачає, що у межах певного економічного простору відбувається не лише вільне переміщення товарів і послуг, а й також факторів виробництва – капіталу та робочої сили.	
	10. <i>Копенгагенські критерії</i>	10. Міждержавна угода, яка передбачає запровадження єдиної валюти та створення міжнародних або наднаціональних емісійних центрів або про підтримання фіксованих валютних курсів національних валют учасників угоди та взаємозамінність валют при внутрішніх розрахунках, або про можливість офіційного зі згоди країни емітента використання чужої валюти у грошовому обігу певної країни.	
	11. <i>Меркосур</i>	11. Найрозвинутіша форма економічної інтеграції, що передбачає об'єднання національних економік декількох країн на основі митного союзу, спільного ринку, уніфікації фінансових систем і проведення спільної валютної політики та створення наднаціональних органів, відповідальних за координацію та гармонізацію економічної, у тому числі зовнішньоекономічної, політики держав – членів союзу	
	12. <i>митний союз</i>	12. Територія двадцяти шести європейських країн, які приєдналися до угоди про скасування паспортного та митного контролю на спільних кордонах, запровадили свободу пересування для своїх громадян і які зобов'язані забезпечувати прикордонний контроль з третіми країнами.	

№	Термін	Визначення	№
	<i>13. мікроінтеграція</i>	13. Процес усунення бар'єрів на шляху транскордонного переміщення товарів, послуг і факторів виробництва, що врешті-решт призводить, до зниження цін, підвищення якості товарів та послуг, а відтак і до зростання ефективності національних економік.	
	<i>14. негативна інтеграція</i>	14. Процес прийняття наднаціональних законів і створення відповідних інститутів, що суттєво збільшувало мобільність факторів виробництва.	
	<i>15. Південно-африканський митний союз</i>	15. Об'єктивний процес інтернаціоналізації національних фінансових ринків, що зумовлює вільний та ефективний рух капіталів між країнами та регіонами, функціонування глобального фінансового ринку, формування системи наднаціонального регулювання міжнародних фінансів, реалізацію глобальних фінансових стратегій ТНК та транснаціональних банків.	
	<i>16. позитивна інтеграція</i>	16. Зона вільної торгівлі, яка об'єднує митні території чотирьох європейських країн, які не вступили до Європейського Союзу, зокрема, Республіки Ісландія, Князівства Ліхтенштейн, Королівства Норвегії та Швейцарської Конфедерації.	
	<i>17. спільний ринок</i>	17. Середньоарифметичне значення спотових цін сортів нафти, що видобувають члени організації країн-експортерів нафти.	
	<i>18. угода преференційної торгівлі (Преференційна угода)</i>	18. Політичні, економічні та законодавчі критерії вступу країн до Європейського Союзу, прийняті у 1993 р. Європейською Радою.	

№	Термін	Визначення	№
	<i>19. фінансова глобалізація</i>	19. Статичний ефект міжнародної економічної інтеграції, що проявляється у переорієнтації місцевих споживачів із закупівлі товару у більш ефективного джерела постачання товару, що знаходиться поза межами митного союзу, на менш ефективне джерело у межах митного союзу, що відбулось у результаті усунення імпорتنих мит у межах митного союзу та встановлення єдиного зовнішньоторговельного тарифу.	
	<i>20. функціональний метод інтеграції</i>	20. Статичний ефект міжнародної економічної інтеграції, що проявляється у переорієнтації місцевих споживачів із менш ефективного внутрішнього джерела постачання товару на більш ефективне зовнішнє джерело (імпорт), що стало можливим в результаті усунення імпорتنих мит у межах митного союзу та встановлення єдиного зовнішньоторговельного тарифу.	
	<i>21. ціна кошика ОПЕК</i>	21. Один із найстаріших митних союзів у світі, заснований у 1910 р. і після здобуття незалежності територіями-учасниками був переукладений у 1969 р між ПАР, Ботсваною Лесото, і Свазілендом.	
	<i>22. Шенгенський простір</i>	22. Об'єднаний ринок південного конусу, першим кроком до створення якого стала угода про вільну торгівлю (1986 р.), а у 1995 р. відповідно до Оуро-Претських угод, перейшов на вищий інтеграційний рівень від зони вільної торгівлі до митного союзу і у 2010 р був прийнятий Спільний Митний кодекс для країн-учасниць об'єднання.	

👉 Виберіть правильну відповідь

1. *До чинників, що визначають величину та співвідношення статичних ефектів економічної інтеграції, не належить:*
  - а) співвідношення рівнів митних тарифів до та після вступу країн до інтеграційного об'єднання – що вищим був митний тариф до інтеграції – то ефект створення торгівлі буде більшим;
  - б) кількість країн, що інтегруються та розміру їхніх ринків – що їх більше, то вищою є ймовірність переважання ефекту створення торгівлі над ефектом відхилення;
  - в) рівень спільних митних тарифів щодо третіх країн - що нижчим є цей рівень, то меншою є ймовірність переважання ефекту відхилення торгівлі над ефектом створення;
  - г) рівень розвитку торговельних зв'язків між країнами-учасницями до створення інтеграційного об'єднання – чим він був більшим, тим вищою є ймовірність переважання ефекту створення торгівлі над ефектом відхилення;
  - д) величина ефекту масштабу виробництва, досягнута країнами-учасницями до вступу в інтеграційне об'єднання – чим вищою вона була тим більші статичні ефекти очікуються.
2. *Що не є вигодою для країн-учасниць інтеграційного процесу:*
  - а) розширення доступу фірм окремих країн до фінансових, матеріальних, трудових і науково-технічних ресурсів у масштабах усього регіону;
  - б) усунення торговельних та інших бар'єрів між учасниками інтеграційного процесу, а також їх спільний захист від конкуренції з боку решти країн світу;
  - в) спільне розв'язання найгостріших соціально-економічних проблем;
  - г) збільшення торговельних потоків та розширення ринків збуту країн-членів;
  - д) усе перелічене є вигодою
3. *До динамічних ефектів міжнародної економічної інтеграції не відносять:*
  - а) посилення конкуренції, що стимулює впровадження нових технологій, підвищення якості продукції, розробку нових її видів, зниження витрат виробництва та цін ;
  - б) збільшення можливостей використання переваг ефекту масштабу, який не міг бути досягнутий у рамках національних економік ;

- в) зниження ризиків підприємницької діяльності;
  - г) ефект відхилення торгівлі;
  - д) скорочення адміністративних витрат на утримання митних та прикордонних органів;
  - е) правильні твердження г) і д).
4. *Лауреат Нобелівської премії Я.Тінберген у 70-х рр.. ХХ ст., досліджуючи ефекти європейської інтеграції, виокремив негативну та позитивну інтеграцію. Що розуміють під останньою?*
- а) процес прийняття наднаціональних законів і створення відповідних інститутів, що суттєво зменшує мобільність факторів виробництва;
  - б) скорочення адміністративних витрат на утримання наднаціональних органів, що здійснюють регулювання у сфері зовнішньоекономічних відносин;
  - в) процес прийняття наднаціональних законів і створення відповідних інститутів, що суттєво підвищує мобільність факторів виробництва;
  - г) процес усунення бар'єрів на шляху транскордонного переміщення товарів, послуг і факторів виробництва.
5. *Важливим чинником, що визначає величину та співвідношення статичних ефектів економічної інтеграції, є рівень спільних митних тарифів щодо третіх країн, так що:*
- а) що нижчий рівень спільних митних тарифів, то меншою є ймовірність переважання ефекту відхилення торгівлі над ефектом створення торгівлі;
  - б) що нижчий рівень спільних митних тарифів, то більшою є ймовірність, що ефект створення торгівлі буде більшим, ніж ефект відхилення;
  - в) що вищий рівень спільних митних тарифів, то меншою є ймовірність переважання ефекту відхилення торгівлі над ефектом створення торгівлі;
  - г) якщо спільний митний тариф збігається із митним тарифом до інтеграції, тоді ефект створення торгівлі завжди дорівнюватиме величині ефекту відхилення торгівлі.

■ *Задача*

❶ На ринку країни *A* (мала економіка) попит споживачів на автомобілі описує рівняння $Dd = -10Pd + 400$, а пропозицію вітчизняних виробників – рівняння $Sd = 5Pd - 50$ (де D_d – величина внутрішнього попиту, тис. од.; S_d – величина внутрішньої пропозиції, тис. од.; P_d – внутрішня ціна, тис. дол. США). Для захисту вітчизняних виробників уряд країни *A* вирішив запровадити мито на імпортні автомобілі, ставка якого T становить 10 тис. дол. США за один автомобіль. Ціна автомобілів на ринку країни *B* становить $P_B = 15$ тис. дол. США, а країни *L* – 20 тис. Згодом уряд країни *A* вирішив створити митний союз з країною *L*. Визначте ефект відхилення торгівлі. Чи виграла країна від інтеграції?

МІЖНАРОДНІ СТРАТЕГІЇ ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

1. Зміст, середовище та чинники формування стратегій економічного розвитку країн:

- а) стратегія економічного розвитку та її цілі;
- б) середовище формування національних стратегій розвитку;
- в) економічна політика як складник стратегії. Варіативність сучасної макроекономічної політики країн;
- г) вплив глобалізаційних процесів на національні стратегії розвитку;
- д) роль міжнародних інститутів у формуванні стратегій економічного розвитку країн.

2. Особливості національних стратегій економічного розвитку:

- а) економічні стратегії розвитку провідних країн;
- б) специфіка економічних стратегій країн, що розвиваються;
- в) принципи і напрями формування стратегій економічного розвитку України.

3. Цивілізаційні виміри світових економічних стратегій:

- а) цивілізаційні складники економічного розвитку. Становлення постіндустріального суспільства;
- б) економічні проблеми взаємодії та зіткнення цивілізацій;
- в) міжрегіональні цивілізаційні та комунікаційні процеси. Стратегії розвитку локальних цивілізацій.

Література

1. Міжнародна економіка: навч. посіб. / За ред. Г. Е. Гронтковської/ Г. Е. Гронтковська, О. І. Ряба, А. М. Венцурик, О. І. Красновська. – К. : «Центр учбової літератури», 2014. – 384 с. – С. 331-354.
2. Міжнародна економіка: підручник / [Козак Ю. Г., Лук'яненко Д. Г., Макогон Ю. В. та ін.]; За ред. Ю. Г.Козака, Д. Г. Лук'яненка, Ю. В. Макогона [3-тє вид.]. – К. : «Центр учбової літератури», 2009. – 560 с. – С. .
3. Krugman P. International Economics: Theory and Policy, 10th Edition / Paul R. Krugman, Maurice Obstfeld, Marc Melitz. – Prentice Hall, 2015. – P.308-319.

? Контрольні запитання

1. Що розуміють під стратегіями економічного розвитку країни?
2. Які основні ознаки азійської моделі розвитку НІК?
3. Яка модель розвитку НІК виявилася ефективнішою – азійська чи латиноамериканська?
4. У чому специфіка міжнародних стратегій економічного розвитку країн з ринками, що формуються?
5. Як у розвинутих країнах за останні півстоліття розв'язувалась суперечність між соціальною справедливістю та підвищенням ефективності національної економіки?
6. Які концептуальні засади трансформації світових економічних стратегій в умовах глобалізації?
7. Які основні джерела глобалізації?
8. Що розуміють під міжнародною конкурентоспроможністю країни?
9. У чому суть стратегічного економічного розвитку?
10. Які перспективи підвищення міжнародної конкурентоспроможності вітчизняних підприємств?
11. Які особливості стратегії «золотого мільярда» щодо країн, які відстали в економічному розвитку?
12. Чому зростає роль міжнародних інститутів у формуванні стратегій економічного розвитку країн?

Впишіть номер визначення кожного терміна

№	Термін	Визначення	№
	1. <i>Азійська модель НІК</i>	1. Зовнішньоторговельна політика спрямована на захист вітчизняних компаній від конкуренції з боку лише окремих країн або окремих іноземних компаній.	
	2. <i>Стратегія економічного розвитку</i>	2. Узгодження заходів економічної політики кількома чи більше країнами задля спільного регулятивного впливу на міжнародні або регіональні економічні процеси.	
	3. <i>Західнохристиянська цивілізація</i>	3. Економіка, ключові елементи якої мають інституційну, організаційну і технологічну можливість працювати як єдине ціле у реальному часі в планетарному масштабі.	

№	Термін	Визначення	№
	4. <i>Латиноамериканська модель НІК</i>	4. Розвиток національної економіки з переважною орієнтацією на зовнішній ринок.	
	5. <i>Міжнародна конкурентоспроможність</i>	5. Прямі інвестиції, що пов'язані з розширенням доступу до дешевих факторів виробництва задля збільшення обсягів експортної продукції та ґрунтуються на принципі порівняльної переваги.	
	6. <i>Традиційна стратегія розвитку</i>	6. Розрахована на тривалий період система дій і поведінки країни, спрямована на досягнення мети, завдань та пріоритетів економічного зростання з урахуванням комплексу внутрішніх і зовнішніх чинників, ризиків і загроз.	
	7. <i>Піонерна стратегія розвитку</i>	7. Цивілізація, основними ознаками якої є безроздільне панування ринкового господарства, пріоритетність раціонального знання та захист прав людини.	
	8. <i>Наздоганяль на стратегія розвитку</i>	8. Розвиток національної економіки, що передбачає передовсім витіснення імпоротної продукції на основі протекціоністських заходів.	
	9. <i>Вибірковий протекціонізм</i>	9. Здатність продукції країни перемагати у боротьбі за споживача на внутрішньому і зовнішньому ринках.	
	10. <i>Міжнародна координація економічної політики</i>	10. Стратегія розвитку, яка полягає у підтриманні конкурентоспроможності фірм країни передовсім через економію на масштабах виробництва, пошуку джерел дешевої робочої сили тощо.	
	11. <i>Факторні прямі закордонні інвестиції</i>	11. Цивілізація, основоположним принципом якої є співпадіння суб'єктів власності та влади, переваги глибинного релігійного знання, відсутність незалежності окремої людської особистості та визначальна роль держава в суспільному житті.	
	12. <i>Сервісні прямі закордонні інвестиції</i>	12. Стратегія розвитку країни, яка передбачає впровадження нових технологій, що дають змогу виробляти нові унікальні товари або продукувати традиційні з нижчими витратами.	

№	Термін	Визначення	№
	13. <i>Правило «buy National»</i>	13. Стратегія розвитку, що ґрунтується на запозиченні здобутків зарубіжного науково-технічного потенціалу.	
	14. <i>Традиційні цивілізації</i>	14. Прямі інвестиції, що покликані розширювати ринки країни перебування, замінювати імпорт, але нерідко і збільшувати її експортний потенціал.	
	15. <i>Глобальна економіка</i>	15. Схильність громадян країни віддавати перевагу виробам вітчизняних виробників.	

👉 **Виберіть правильну відповідь**

1. *Нові індустріальні країни азійського регіону:*

- а) розвивали імпортозаміщувальне виробництво;
- б) здійснювали заходи політики доходів, які забезпечили економічний розвиток;
- в) витіснили усі ТНК зі своєї території;
- г) запровадили жорсткі зовнішньоторговельні обмеження;
- д) мали високий рівень заощаджень і забезпечували швидке зростання освітнього рівня населення.

2. *На початку XXI століття:*

- а) Світова організація торгівлі відмовилася застосовувати аналіз вигід і витрат;
- б) конфлікти між країнами головно визначали зовнішньоторговельну політику;
- в) НАФТА дозволила торгівлю між США і Китаєм;
- г) поглиблюються причини європейської економічної інтеграції;
- д) економіка України стає дедалі закритішою.

3. *Що не було наслідком імпортозаміщувальної індустріалізації:*

- а) неефективні масштаби виробництва;
- б) високий рівень торговельних обмежень;
- в) складні правила, які запроваджувалися до стимулювання вітчизняного виробництва;
- г) поглиблення диференціації доходів населення;
- д) створення східно азійського економічного дива.

4. Конкуентоспроможність країни у глобалізованій економіці головно залежить від:

- а) низького рівня заробітної плати працівників в експортоорієнтованих галузях;
- б) рівня облікової ставки центробанку країни;
- в) сукупної продуктивності факторів виробництва;
- г) чисельності робочої сили країни;
- д) рівня відкритості її економіки.

5. Новим індустріальним країнам, які обрали експортоорієнтовану стратегію економічного розвитку, було притаманне:

- а) запровадження складних правил, що обмежували імпорт;
- б) проведення заходів, які обмежували конкуренцію на їх внутрішніх ринках;
- в) особливий наголос на розвитку сільського господарства;
- г) швидке зростання експорту продукції;
- д) невдала політика стимулювання економічного зростання.

Нотатки

Нотатки

Нотатки

Підписано до друку 17.12.2020. Формат 60 × 84/16. Папір офсет. №1.
Гарнітура Times New Roman. Друк офсет. Умов. друк. арк. 3,2.

Малий видавничий центр економічного факультету
Львівського національного університету імені Івана Франка
79008, м. Львів, просп. Свободи, 18

